

ТЕСТ НА ВИЖИВАННЯ:

житлово-комунальні
будні цивільного
населення в зоні
конфлікту

Звіт за результатами моніторингу застосування у збройному конфлікті на сході України засобів і методів, заборонених міжнародними договорами щодо об'єктів інфраструктури і комунікацій, необхідних для виживання цивільного населення

ТЕСТ НА ВИЖИВАННЯ:

житлово-комунальні
будні цивільного
населення в зоні
конфлікту

Звіт за результатами моніторингу застосування
у збройному конфлікті на сході України засобів
і методів, заборонених міжнародними договорами
щодо об'єктів інфраструктури і комунікацій,
необхідних для виживання цивільного населення

Відносно питань, які виникають щодо цього звіту,
або для висловлення зауважень та відгуків, будь ласка,
звертайтеся за адресою alterpravo@gmail.com

Тест на виживання: житлово-комунальні будні цивільного населення в зоні конфлікту.

Звіт за результатами моніторингу застосування у збройному конфлікті на сході України засобів і методів, заборонених міжнародними договорами щодо об'єктів інфраструктури і комунікацій, необхідних для виживання цивільного населення / Київ, 2018 р. — 92 с.

Автори звіту: Денис Денисенко, Валерій Новиков

Редагування: Вікторія Новикова

Дизайн та верстка: Михайло Федішак

Цей звіт підготовлений Луганським обласним правозахисним центром «Альтернатива»
в рамках діяльності Коаліції громадських правозахисних організацій
та ініціатив «Справедливість заради миру на Донбасі»
у партнерстві з Правозахисним центром громадських досліджень
при підтримці Гельсінського фонду з прав людини (Варшава)

Зміст дослідження є виключно думкою авторів
та не обов'язково відображає позицію окремих членів-організацій
Коаліції «Справедливість заради миру на Донбасі» та Гельсінського фонду з прав людини

Зміст

7	Список скорочень
9	Вступ
11	Методологія
13	Короткий огляд
17	Національне законодавство та міжнародне гуманітарне право
21	Газопостачання
22	Донецька область
36	Луганська область
38	Водопостачання та водовідведення
40	Донецька область
58	Луганська область
65	Електропостачання
66	Донецька область
75	Луганська область
80	Небезпечні умови праці для персоналу в зоні бойових дій
89	Рекомендації

Список скорочень

ВЦА	військово-цивільна адміністрація
ГРП	газорегуляторний пункт
ГРС	газорозподільча станція
ДП	державне підприємство
ДСНС	Державна служба з надзвичайних ситуацій
ОБСЄ	Організація з безпеки та співпраці в Європі
ОРДО	окремі райони Донецької області
ОРЛО	окремі райони Луганської області
ПАТ	публічне акціонерне товариство
РДА	районна державна адміністрація
РЕМ	районні електричні мережі
СЦКК	Спільний центр контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін
ТЕС	теплоелектростанція
ТОВ	товариство з обмеженою відповідальністю

Вступ

Збройний конфлікт, що наразі більш ніж чотири роки триває на території Донецької та Луганської областей України, спричиняє значну шкоду об'єктам цивільної інфраструктури і комунікацій, які забезпечують постачання життєво необхідних ресурсів для цивільного населення, що проживає в зоні конфлікту, — системам водопостачання, газопроводам та електромережам.

Протягом грудня 2017 — серпня 2018 року проведено моніторингове дослідження з метою документування фактів застосування у збройному конфлікті на Сході України засобів і методів, заборонених міжнародним гуманітарним правом в частині нападів на об'єкти інфраструктури і комунікацій, необхідні для виживання цивільного населення.

Відповідно до інформації Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, станом на 1 січня 2018 року першочергового відновлення внаслідок отриманих в результаті воєнних дій пошкоджень потребують 606 об'єктів соціальної інфраструктури в Донецькій та Луганській областях.

Норми міжнародного гуманітарного права передбачають захист об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення, а також установок та споруд, що містять небезпечні сили, зокрема, забороняється піддавати напад або знищувати, виводити або доводити до непридатності такі об'єкти. Забороняється застосовувати зброю, снаряди, речовини й методи ведення воєнних дій, здатні завдати надмірних пошкоджень або надмірних страждань.

Міжнародним правом також встановлені обмеження щодо способів використання

дозволених видів зброї та методів ведення військових дій — забороняється атакувати чи бомбардувати незахищені міста, селища, житлові будинки чи споруди, за умови, що ці будівлі і міста не використовуються для воєнних цілей.

Про необхідність дотримання норм міжнародного гуманітарного права щодо захисту об'єктів цивільної інфраструктури та можливі наслідки їх порушень наголосив у своєму зверненні голова Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні Ертурул Апакан:

«Захист об'єктів цивільної інфраструктури є важливим не лише для добробуту тих, хто живе в Донецькій і Луганській областях, а й з огляду на те, що спричинені конфліктом пошкодження... становлять серйозну загрозу для навколишнього середовища. Пошкодження будь-якого з цих об'єктів може призвести до екологічної катастрофи, що ще більше ускладнить скрутне становище багатостраждального населення з обох боків лінії зіткнення»¹.

¹ <https://www.facebook.com/oscesmm/posts/829834840501556>

Методологія

В рамках проектного дослідження відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації»² від центральних та місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування контрольованих українським урядом районів Донецької та Луганської областей, правоохоронних органів та суб'єктів підприємницької діяльності, які володіють об'єктами цивільної інфраструктури та надають населенню, що проживає в зоні конфлікту, відповідні послуги, отримана інформація щодо фактів збройних нападів та інших порушень норм міжнародного гуманітарного права відносно об'єктів цивільної інфраструктури та заподіяної ними шкоди.

З представниками органів державної влади та місцевого самоврядування, керівниками та працівниками підприємств, які надають населенню, що проживає в зоні конфлікту, послуги з водо-, газо- та електропостачання, свідками подій та іншими особами, які володіють релевантною інформацією, за допомогою розроблених опитувальників проведені глибинні інтерв'ю щодо обставин та наслідків збройних нападів

та інших порушень норм міжнародного гуманітарного права відносно об'єктів цивільної інфраструктури.

Під час реалізації проекту проведений моніторинг та аналіз відкритих джерел інформації, що безпосередньо стосуються фокуса дослідження.

Отримані внаслідок проектних заходів свідчення проаналізовано на відповідність вимогам національного та міжнародного гуманітарного права.

Взагалі в межах проектної діяльності проведено 34 глибинних інтерв'ю, надіслано 37 інформаційних запитів та звернень, проаналізовані відкриті джерела, що стосуються об'єктів дослідження, починаючи з початку збройного конфлікту на сході України.

Із міркувань безпеки в тексті звіту посилення на респондентів наведені без зазначення їх особистих даних.

2 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

Короткий ОГЛЯД

Результати дослідження впливу збройного конфлікту на функціонування об'єктів цивільної інфраструктури і комунікацій дають обґрунтовані підстави стверджувати про систематичні порушення сторонами конфлікту норм міжнародного гуманітарного права відносно захисту об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення, та захисту установок і споруд, що містять небезпечні сили.

Сторони конфлікту не проявляють постійну турботу про збереження цивільного населення та цивільних об'єктів, не вживають всіх необхідних запобіжних заходів при виборі засобів і методів нападу з метою уникнення випадкових втрат життя чи поранень серед цивільного населення, а також випадкової шкоди цивільним об'єктам.

Об'єкти водопостачання, газопроводи та електромережі піддавались та продовжують піддаватись збройним нападам, що спричиняють численні зупинки у постачанні життєво необхідних ресурсів для цивільного населення, що проживає в зоні конфлікту.

Так, на підконтрольній українській владі території Луганської області, починаючи з липня 2014 року, пошкоджено 746 газопроводів різних тисків та обладнання на них. На аварійно-відновлювальні роботи було витрачено понад 1754,5 тис. грн. Витоки природного газу через пошкодження газопроводів склали 38 млн м³ на суму 300 млн грн.

В серпні 2014 року було пошкоджено газопровід високого тиску від селища Кримське до сіл Трьохізбенка та Кряківка Новоайдарського району Луганської області, в результаті чого було припинено їх газопостачання. Ця траса проходить через лінію розмежування сторін по небезпечній місцевості, де ведуться постійні обстріли, існує ймовірність мінування ділянок траси газопроводу.

В червні 2017 року в результаті обстрілу пошкоджено магістральний газопровід «Луганськ-Лисичанськ-Рубіжне». Починаючи із зазначеного часу, газопостачання с. Кримське Новоайдарського району, смт Нижнє та смт Тошківка Попаснянського району припинено.

В Донецькій області за даними ПАТ «Донецькоблгаз» та «Маріупольгаз» за період проведення бойових дій пошкоджено (зруйновано) 1706 газопроводів різних тисків, в тому числі, 991 газопровід, що наразі перебуває на не підконтрольній Україні території. Окрім цього, постраждало 26 газорегуляторних пунктів, 12 шафно-регуляторних пунктів, 21 будівля, 2 гаражі, що перебувають на балансі ПАТ «Донецькоблгаз». На відновлювальні роботи пошкоджених газопроводів та обладнання витрачено 24249,145 тис. грн.

Населені пункти Донецької області — Світлодарськ, Миронівське, Луганське в результаті бойових дій потерпають від регулярних зупинок у газопостачанні. З 2014 року живуть без газу мешканці селища міського типу Зайцеве Донецької області, більше року цю послугу не отримують жителі Авдіївки та 7 прилеглих сіл Ясинуватського району. Залишається невирішеним питання відновлення газопостачання до міст Мар'їнка та Красногорівка.

На території Луганської області за інформацією ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» (далі — ЛЕО) протягом 2014–2015 рр. було пошкоджено 13 підстанцій, близько 250 повітряних ліній, обладнання, зокрема, трансформатори власних потреб, силові трансформатори, роз'єднувачі, масляні вимикачі, короткозамикачі тощо.

З початку бойових дій Луганська ТЕС піддавалася обстрілам більше 80 разів, через що були пошкоджені будівлі, споруди, дороговартісне обладнання, лінії

електропередач. Серйозна ситуація склалася 17 вересня 2014 року, коли через влучення снаряду в трансформатор на станції почалася пожежа. Зупинення роботи станції призвело до знеструмлення населених пунктів на півночі Луганської області. Тоді без світла залишилося близько 1 млн жителів, а також 21 шахта, що отримують електроенергію від Луганської ТЕС.

Що стосується Донецької області, за даними Департаменту розвитку базових галузей промисловості (далі — РБГП) Донецької обласної ВЦА, починаючи з липня 2014 року, станом на січень 2018 року в результаті воєнних дій було пошкоджено 79 повітряних ліній, 23 підстанції, 12 кабельних ліній, 8 кабельних ліній зв'язку, 4 комплектних розподільчих пристроїв закритого типу та інше обладнання, що перебуває на балансі державного підприємства «Регіональні електричні мережі», відокремленого підрозділу «Північна електроенергетична система» ДП «Укренерго» та ПАТ «ДТЕК Донецькобленерго» на загальну суму 143148,59 тис. грн.

За інформацією ПАТ «Донбасенерго» в результаті бойових дій загинуло 5 працівників Слов'янської теплоелектростанції; 9 осіб, серед яких працівники станції і члени їх сімей, отримали поранення різного ступеня складності; більше 342 одиниць основних засобів було пошкоджено або зруйновано. Сума завданої шкоди, що підтверджена результатами проведеної незалежної експертизи, становить 202784,688 тис. грн.

Обстріли території Миронівської ТЕС у Донецькій області стали причиною зупинки роботи теплової електростанції. За період ведення воєнних дій Вуглегірська ТЕС неодноразово зазнавала обстрілів. Через влучення було пошкоджено два агрегати — трансформатор власних потреб енергоблоку № 1 і трансформатор блоку № 4,

в результаті чого обидва блоки змушені були зупинити роботу.

Більше року не було світла в прифронтовому селищі міського типу Зайцеве Бахмутського району Донецької області. В червні 2016 року снарядами пошкодило електромережі та дві підстанції з обох боків від лінії зіткнення. Для проведення необхідного ремонту був потрібний повний режим тиші. В будинках місцевих жителів світло з'явилося в серпні 2017 року після тривалих робіт з відновлення електропостачання.

На підконтрольній українській владі території Луганської області пошкоджені та потребують відновлення 67 об'єктів водопостачання та водовідведення на загальну суму 232,5 мільйонів гривень.

Станом на січень 2018 року на підконтрольній території Донеччини в результаті бойових дій пошкоджено 42 об'єкти водопостачання та водовідведення.

Донецька фільтрувальна станція (далі — ДФС) є одним із найбільш важливих об'єктів інфраструктури, що забезпечує водою населені пункти по обидва боки від лінії розмежування, всього близько 400 тисяч жителів. ДФС перебуває в зоні обстрілу та час від часу припиняє свою роботу через пошкодження будівель та обладнання внаслідок потрапляння снарядів, а також внаслідок знеструмлення у зв'язку із веденням бойових дій. Зупинка в роботі ДФС має наслідком припинення водопостачання та призводить до оголошення в регіоні надзвичайних ситуацій місцевого рівня. Через пошкодження ДФС існує можливість розливу хлору, який зберігається на станції в обсягах 4–5 тон. В разі одночасного пошкодження хлору, який є на складі ДФС, зона ураження буде складати 3–3,5 кілометри.

Населені пункти, що розташовані безпосередньо поруч з лінією розмежування сторін конфлікту, зокрема, селище міського типу Зайцеве, що на Донеччині, регулярно потерпають від зупинки водопостачання у зв'язку із воєнними діями.

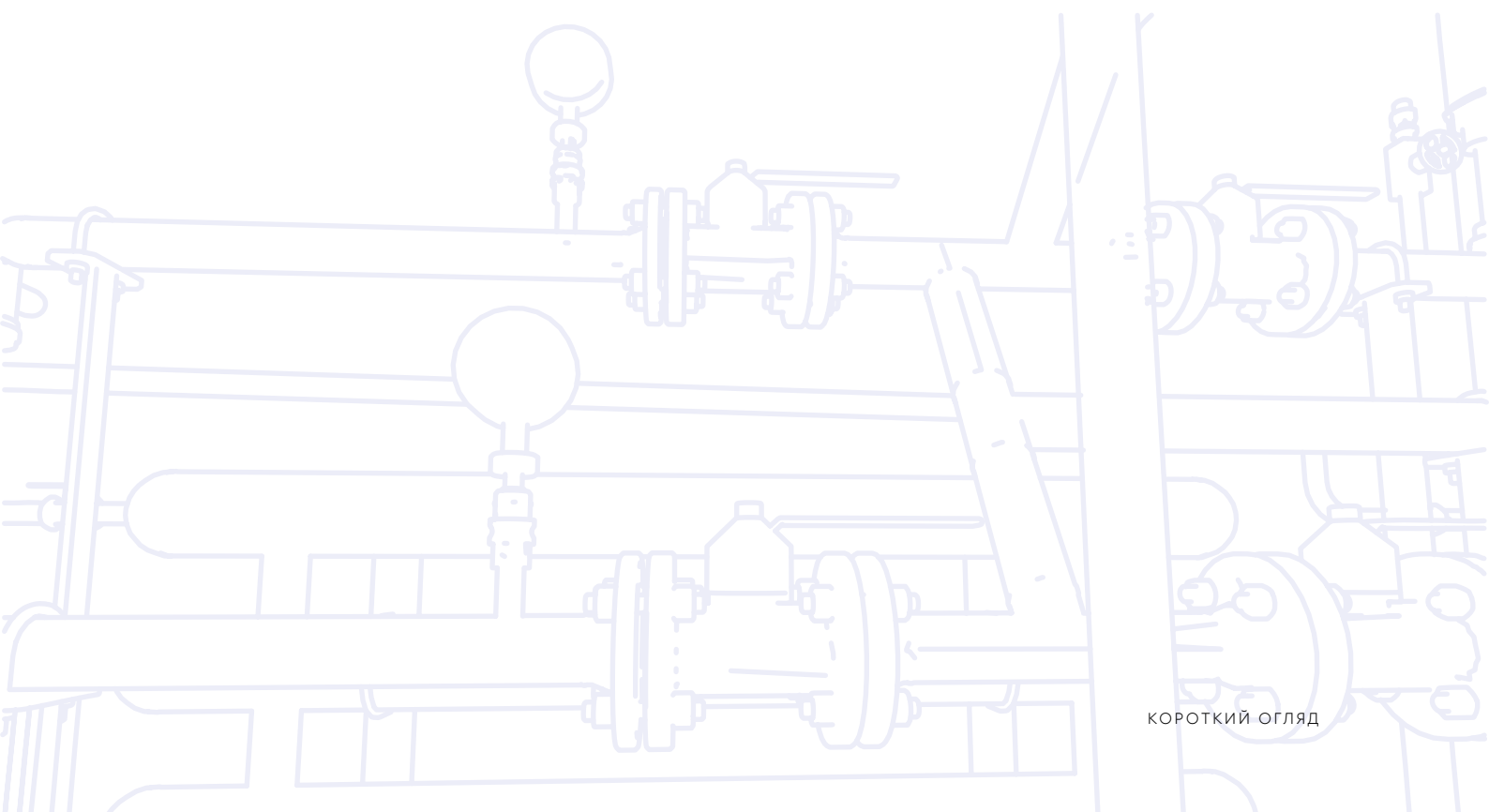
Комунальне підприємство (далі — КП) «Попаснянський районний водоканал» забезпечує водопостачання близько 50 тисячам мешканців підконтрольних українському уряду районів Луганщини та 400 тисячам мешканців з непідконтрольних районів. Обстріли території об'єктів підприємства почались в червні — липні 2014 року. Підприємство знаходиться в скрутному фінансовому становищі через заборгованість перед енергопостачальним підприємством, що є причиною спроб відключення водоканалу від електропостачання, що, в свою чергу, призводить до зупинення або зменшення обсягів водопостачання населенню.

В результаті захоплення в жовтні 2014 року Кримської виробничої дільниці «Луганськводи» збройними формуваннями т.зв.

«Луганської народної республіки» (далі — «ЛНР»), мешканці села Кримське Новоайдарського району Луганської області, що знаходиться під контролем українського уряду, залишились без центрального водопостачання.

Внаслідок збройного конфлікту зазнали пошкоджень об'єкти водопостачання Лисичанського комунального спеціалізованого підприємства «Лисичанськводоканал». Сума прямих збитків, які були завдані воєнними діями майну підприємства, становить 8,8 мільйонів гривень.

Оперативне подолання наслідків обстрілів майже завжди пов'язане з ризиком для життя та здоров'я працівників комунальних служб. На території, охопленій бойовими діями, не поодинокі випадки, коли задля збереження сталого водо-, електро- та газопостачання люди виконують ремонтні роботи в умовах підвищеної небезпеки.

Національне законодавство та міжнародне гуманітарне право

14 квітня 2014 року на території східних областей України розпочато проведення антитерористичної операції (далі — АТО). Правовою підставою для проведення АТО став Указ в.о. Президента України Олександра Турчинова від 14 квітня 2014 року № 405/2014, яким було введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України»³.

Указом Президента України від 30 квітня 2018 року № 116/2018 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України „Про широкомасштабну антитерористичну операцію в Донецькій та Луганській областях“»⁴ відбулась зміна формату антитерористичної операції, яка була запроваджена в 2014 році. Розпочалась операція Об'єднаних сил із відсічі та стримування збройної агресії Росії на Донбасі⁵.

Статтею 258 Кримінального кодексу України⁶ застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста),

а також погроза вчинення зазначених дій, кваліфікується як терористичний акт.

Відповідно до Закону України «Про боротьбу з тероризмом»⁷ відшкодування збитків, заподіяних громадянам терористичним актом, провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України зі стягненням суми цього відшкодування з осіб, якими заподіяно шкоду, в порядку, встановленому законом. Відшкодування шкоди, заподіяної організації, підприємству або установі терористичним актом, провадиться в порядку, визначеному законом.

Законом України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях»⁸ території у межах окремих районів, міст та селищ Донецької та Луганської областей визнані тимчасово окупованими Російською Федерацією.

Відповідальність за матеріальну чи нематеріальну шкоду, завдану Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, покладається на Російську Федерацію відповідно до принципів і норм міжнародного права (стаття 2 Закону). Російська Федерація як держава-окупант, відповідно до статті 7 Закону, несе відповідальність за порушення захисту прав цивільного населення.

Згідно з Положенням про закони і звичаї війни на суходолі, яке є додатком до IV Гаазької конвенції про закони і звичаї війни на суходолі 1907 року⁹, та Додатковим протоколом I до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року (Протокол I)¹⁰, забороняється застосовувати зброю, снаряди,

3 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/405/2014>

4 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/116/2018>

5 <http://bit.ly/2NzykYe>

6 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

7 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/638-15>

8 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2268-19>

9 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995-222>

10 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995-199>

речовини й методи ведення воєнних дій, здатні завдати надмірних пошкоджень або надмірних страждань. Міжнародне право встановлює обмеження щодо способів використання дозволених видів зброї та методів ведення військових дій — забороняється атакувати чи бомбардувати незахищені міста, селища, житлові будинки чи споруди, за умови, що ці будівлі і міста не використовуються для військових цілей.

Стаття 57 Протоколу I (запобіжні заходи при нападі) вимагає від воюючих сторін під час проведення воєнних операцій проявляти постійну турботу про те, щоб зберігати цивільне населення та цивільні об'єкти, робити все практично можливе, щоб пересвідчитись в тому, що об'єкти нападу не є ні цивільними особами, ні цивільними об'єктами й не підлягають особливому захисту, а є воєнні об'єкти.

Нападаюча сторона має вжити всіх необхідних запобіжних заходів при виборі засобів і методів нападу з тим, щоб уникнути випадкових втрат життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб та випадкової шкоди цивільним об'єктам. Напад має бути відмінений або припинений, якщо стає очевидним, що об'єкт не є воєнним, що він підлягає особливому захисту, або що напад, як можна очікувати, спричинить втрати життя, поранення цивільних осіб і завдасть випадкової шкоди цивільним об'єктам. Про напад, який може торкнутися цивільного населення, робиться ефективно завчасне попередження, за винятком тих випадків, коли обставини цього не дозволяють.

Відповідно до статті 54 Протоколу I (захист об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення) заборонено піддавати нападу або знищувати, виводити або доводити до непридатності об'єкти, необхідні для виживання цивільного

населення, такі як запаси продуктів харчування, сільськогосподарські райони, що виробляють продовольство, посіви, худобу, споруди для забезпечення питною водою й запаси останньої, а також іригаційні споруди спеціально з метою не допустити використання їх цивільним населенням або супротивною стороною як засобу підтримання існування, незалежно від мотивів, ніби з метою викликати голод серед цивільних осіб, примусити їх до виїзду або з якої-небудь іншої причини.

Ці заборони не застосовуються до об'єктів, які використовуються супротивною стороною:

а) для підтримання виключно особового складу їх збройних сил; або

б) якщо не для підтримання існування, то для прямої підтримки воєнних дій, за умови, однак, що проти цих об'єктів ні в якому разі не вдаються до дій, в результаті яких можна очікувати, що цивільне населення залишиться без достатньої кількості продовольства або води, що викличе серед нього голод, або примусить до виїзду.

Ці об'єкти не повинні ставати об'єктами репресалій. Виходячи із визнання життєво важливих для будь-якої сторони, що перебуває в конфлікті, потреб в обороні своєї національної території від вторгнення, допускається відступ від заборон стороною, що перебуває в конфлікті, на такий контрольований нею території, де цього вимагає постійна воєнна необхідність.

Статтею 56 Протоколу I (захист установок і споруд, що містять небезпечні сили) встановлено, що установки і споруди, що містять небезпечні сили, а саме: греблі, дамби й атомні електростанції, — не повинні ставати об'єктами нападу навіть у тих випадках, коли такі

об'єкти є воєнними об'єктами, якщо такий напад може викликати звільнення небезпечних сил і наступні тяжкі втрати серед цивільного населення. Інші воєнні об'єкти, розміщені в цих установках або спорудах чи поблизу них, не повинні ставати об'єктами нападу, якщо такий напад може викликати вивільнення небезпечних сил у таких установках або спорудах та наступні тяжкі втрати серед цивільного населення.

Загальний захист від нападу щодо гребель і дамб припиняється тільки в тому разі, якщо вони використовуються яким-небудь чином, що різниться від їх нормального функціонування, та для регулярної істотної і безпосередньої підтримки воєнних операцій і якщо такий напад є єдиним практично можливим засобом припинити таку підтримку.

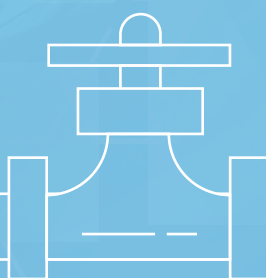
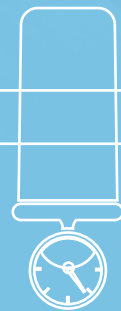
Заборонено робити об'єктом репресалій будь-які установки, споруди або воєнні об'єкти, що мають небезпечні сили.

Сторони, що перебувають у конфлікті, повинні прагнути уникати розміщення будь-яких воєнних об'єктів поблизу установок або

споруд, що містять небезпечні сили. Однак допускаються споруди, збудовані з єдиною метою оборони установок або споруд, що використовуються для захисту від нападу на установки і споруди, і самі вони не повинні ставати об'єктом нападу за умови, що вони не використовуються для ведення воєнних дій, за винятком оборонних дій, необхідних для відбиття нападу на установки або споруди, які користуються захистом, і що їх озброєння обмежується зброєю для відбиття нападу противника на установки і споруди, що користуються захистом.

Для того, щоб полегшити розпізнавання об'єктів, які користуються захистом цієї статті, сторони, що перебувають у конфлікті, можуть позначати їх спеціальним знаком у вигляді групи яскраво оранжевих кругів. Відсутність такої позначки жодним чином не звільняє жодну із сторін, що перебувають у конфлікті, від її зобов'язань, що покладаються цією статтею.

Газопостачання

Донецька область

На території Донецької області діють 2 газорозподільних компанії — ПАТ «Маріупольгаз» та ПАТ «Донецькоблгаз».

За даними ПАТ «Маріупольгаз» за період проведення бойових дій станом на січень 2018 року було пошкоджено (зруйновано) 41 газопровід різних тисків, що обслуговуються підприємством,

в тому числі, 5 газопроводів, що наразі перебувають на не підконтрольній Україні території. На відновлювальні роботи пошкоджених газопроводів було витрачено 864,955 тис. грн.

Перелік пошкоджених газопроводів, що обслуговуються ПАТ «Маріупольгаз», наведений в таблиці 1.

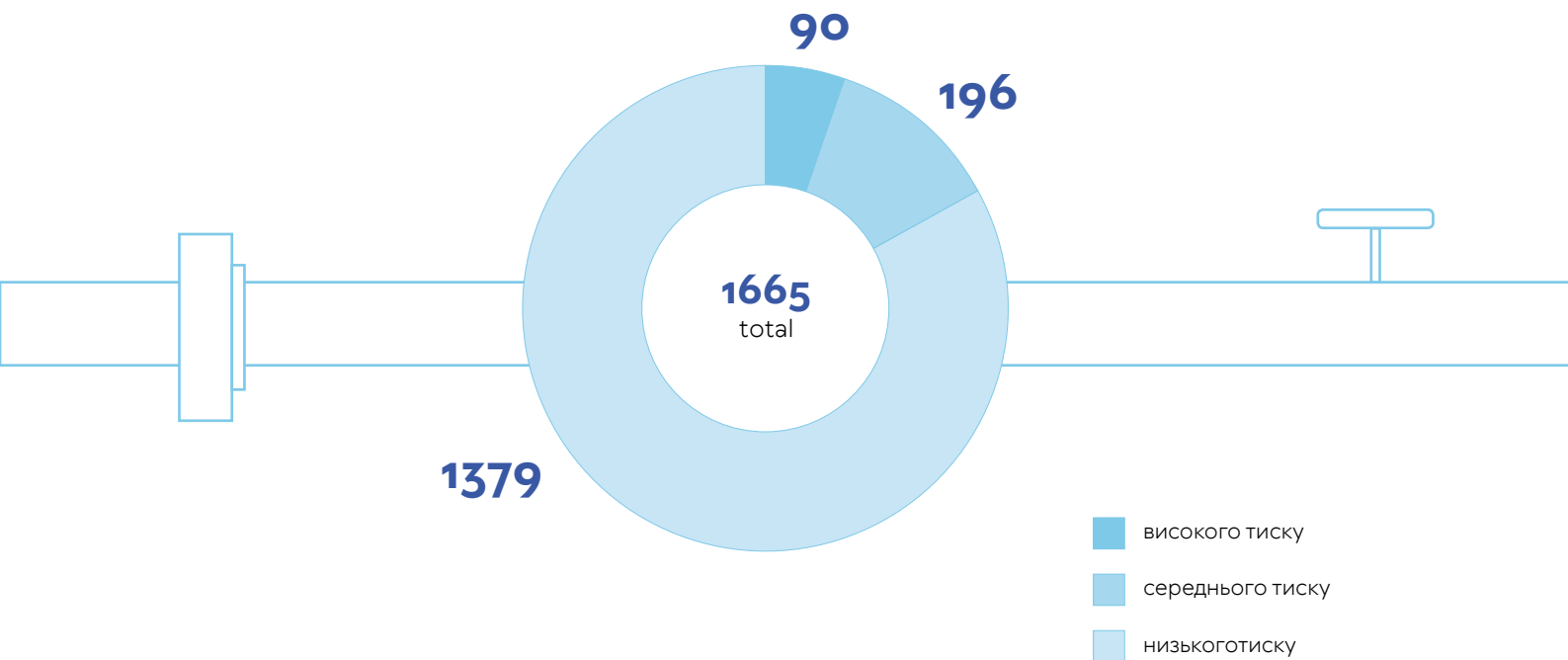
Таблиця 1 — Перелік пошкоджених газопроводів, що обслуговуються ПАТ «Маріупольгаз» станом на 15.01.2018

Назва населеного пункту	Назва зруйнованого (пошкодженого) об'єкта	Форма власності (державна, комунальна, приватна)	Загальна сума руйнувань (починаючи з 2014 року), тис.грн.	у тому числі:	
				обсяг коштів, направлений на відновлення, тис.грн.	обсяг коштів, необхідний на відновлення, тис.грн.
м. Маріуполь	13 газопроводів низького тиску, 5 газопроводів середнього тиску, 1 газопровід високого тиску	державна	654.438	654.438	—
Волноваський район	11 газопроводів низького тиску, 2 газопроводів середнього тиску	державна	118.118	118.118	—
Нікольський район	4 газопроводи низького тиску	державна	50.166	50.166	—
Новоазовський район (не підконтрольна територія)	3 газопроводи низького тиску, 1 газопровід середнього тиску	державна	38.501	38.501	—
м. Новоазовськ (не підконтрольна територія)	1 газопровід	державна	3.732	3.732	—

За інформацією ПАТ «Донецькоблгаз» за період проведення бойових дій станом на січень 2018 року було пошкоджено (зруйновано) 1665 газопроводів різних

тисків, що обслуговуються підприємством, в тому числі, 986 газопроводів, що наразі перебувають на не підконтрольній Україні території.

Кількість пошкоджених газопроводів, які обслуговує ПАТ «Донецькоблгаз»

Окрім цього, постраждало 26 газорегуляторних пунктів, 12 шафно-регуляторних пунктів, 21 будівля, 2 гаражі, що перебувають на балансі ПАТ «Донецькоблгаз». На відновлювальні роботи пошкоджених об'єктів було витрачено 23384,19 тис. грн¹¹.

Перелік пошкоджених газопроводів, що обслуговуються ПАТ «Донецькоблгаз», наведений в таблиці 2.

¹¹ Відновлювальні роботи на газопроводах, які наразі перебувають на окупованій території, виконувалися в 2014 році, коли об'єкти ще знаходились на контрольованій території

Таблиця 2 — Перелік пошкоджених газопроводів, що обслуговуються ПАТ «Донецькоблгаз»

Назва населеного пункту	Назва зруйнованого об'єкта	Форма власності (державна, комунальна, приватна)	Загальна сума руйнувань (починаючи з 2014 року), тис.грн.	у тому числі:	
				обсяг коштів, направлених на відновлення, тис.грн.	обсяг коштів, необхідний на відновлення, тис.грн.
м. Бахмут	10 газопроводів низького тиску, 1 ШРП середнього тиску, 1 ШРП	державна	30,3	30,3	—
Бахмутський район	15 газопроводів низького тиску, 1 газопроводів середнього тиску, кабель	державна	180,09	180,09	—
м.Горлівка (не підконтрольна територія)	496 газопроводів низького тиску, 44 газопроводи середнього тиску, 39 газопроводів високого тиску, 2 ГРП, 2 ШРП, 2 гаражі, 15 будівель, огорожа	державна, приватна	170786	170786	—
Бахмутський район	56 газопроводів низького тиску, 6 газопроводів середнього тиску, 7 газопроводів високого тиску, 1 ГРП	державна	554,06	554,06	—
м. Торецьк	79 газопроводів низького тиску, 20 газопроводів середнього тиску, 2 газопроводи високого тиску, 2 ГРП	державна	422,45	422,45	—
Костянтинівський район	2 газопроводи низького тиску, 1 газопровід високого тиску	державна	9,05	9,05	—
Волноваський район (не підконтрольна територія)	5 газопроводів низького тиску, 1 ГРП, 1 ШРП	державна	105,04	105,04	—
Волноваський район	8 газопроводів низького тиску, 8 газопроводів середнього тиску, 1 газопровід високого тиску, 1 ГРП, ШРП	державна	235,51	25,76	—

Назва населеного пункту	Назва зруйнованого об'єкта	Форма власності (державна, комунальна, приватна)	Загальна сума руйнувань (починаючи з 2014 року), тис.грн.	у тому числі:	
				обсяг коштів, направлених на відновлення, тис.грн.	обсяг коштів, необхідний на відновлення, тис.грн.
м. Докучаєвськ (не підконтрольна територія)	42 газопроводи низького тиску, 3 газопроводи середнього тиску, 4 газопроводи високого тиску, 2 ГРП, 1 ШРП	державна	616.64	616.64	—
м. Волноваха	1 газопровід низького тиску	державна	10.4	10.4	—
м. Єнакієве (не підконтрольна територія)	57 газопроводів низького тиску, 12 газопроводів середнього тиску, 8 газопроводів високого тиску, 6 ГРП, 1 ШРП, 2 ШГРП, протектори	державна	959.97	959.97	—
Бахмутський район (не підконтрольна територія)	5 газопроводів низького тиску, 42 газопроводи середнього тиску, 3 газопроводи високого тиску	державна	256.37	256.37	—
м. Хрестівка (не підконтрольна територія)	9 газопроводів низького тиску, 4 газопроводів середнього тиску, 1 газопровід високого тиску	державна	188.07	188.07	—
Шахтарський район (не підконтрольна територія)	4 газопроводи низького тиску, 1 газопровід високого тиску	державна	47.71	47.71	—
м. Жданівка (не підконтрольна територія)	4 газопроводи низького тиску, 1 газопровід середнього тиску	державна	20.63	20.63	—
Бахмутський район (не підконтрольна територія)	3 газопроводи середнього тиску	державна	50.00	50.00	—

Назва населеного пункту	Назва зруйнованого об'єкта	Форма власності (державна, комунальна, приватна)	Загальна сума руйнувань (починаючи з 2014 року), тис.грн.	У тому числі:	
				обсяг коштів, направлених на відновлення, тис.грн.	обсяг коштів, необхідний на відновлення, тис.грн.
м. Краматорськ	2 газопроводи високого тиску, переїзд апарату, 1 ГРП	державна, приватна	515.47	515.47	—
м. Мар'їнка	63 газопроводи низького тиску	державна	87.13	87.13	—
Мар'їнський район	84 газопроводи низького тиску, 1 газопровід середнього тиску, 8 газопроводів високого тиску, 2 ГРП, 1 ШРП	державна	10126.43	10126.43	—
м. Слов'янськ	122 газопроводи низького тиску, 13 газопроводів середнього тиску, 3 будівлі	державна, приватна	903.19	903.19	—
Слов'янський район	30 газопроводів низького тиску, 3 газопроводи середнього тиску	державна	301.55	301.55	—
м. Лиман	11 газопроводів низького тиску, 2 газопроводи середнього тиску, 1 газопровід високого тиску	державна	158.01	158.01	—
смт Старобешеве (не підконтрольна територія)	5 газопроводів низького тиску, 1 газопровід середнього тиску, 5 будівель	державна, приватна	380.04	380.04	—
Старобешівський район (не підконтрольна територія)	6 газопроводів низького тиску, 6 газопроводів середнього тиску	державна	496.31	496.31	—
смт Бойківське Бойківського району (не підконтрольна територія)	6 газопроводів низького тиску, 1 газопровід середнього тиску, 1 газопровід високого тиску	державна	275.37	275.37	—

Назва населеного пункту	Назва зруйнованого об'єкта	Форма власності (державна, комунальна, приватна)	Загальна сума руйнувань (починаючи з 2014 року), тис.грн.	у тому числі:	
				обсяг коштів, направлений на відновлення, тис.грн.	обсяг коштів, необхідний на відновлення, тис.грн.
м. Харцизк (не підконтрольна територія)	39 газопроводів низького тиску, 9 газопроводів середнього тиску, 2 газопроводи високого тиску, 3 ШРП, 1 будівля	державна, приватна	1410.27	1410.27	—
м. Шахтарськ (не підконтрольна територія)	23 газопроводів низького тиску, 1 ГРП, будівля	державна, приватна	429.77	429.77	—
Шахтарський район (не підконтрольна територія)	3 газопроводи низького тиску, 6 газопроводів середнього тиску, 5 газопроводів високого тиску	державна	432.33	432.33	—
м. Торез (не підконтрольна територія)	2 газопроводів низького тиску, 1 газопровід середнього тиску	державна	172.58	172.58	—
м. Сніжне (не підконтрольна територія)	8 газопроводів низького тиску	державна	366.12	366.12	—
Ясинуватський район	29 газопроводів низького тиску, 5 газопроводів середнього тиску, 3 газопроводи високого тиску	державна	414.23	414.23	—
м. Ясинувата (не підконтрольна територія)	48 газопроводів низького тиску	державна	507.87	507.87	—
м. Макіївка (не підконтрольна територія)	1 газопровід низького тиску, 1 газопровід середнього тиску, 1 газопровід високого тиску	державна	221.89	221.89	—

Назва населеного пункту	Назва зруйнованого об'єкта	Форма власності (державна, комунальна, приватна)	Загальна сума руйнувань (починаючи з 2014 року), тис.грн.	У тому числі:	
				обсяг коштів, направлених на відновлення, тис.грн.	обсяг коштів, необхідний на відновлення, тис.грн.
Ясинуватський район (не підконтрольна територія)	4 газопроводи низького тиску	державна	23,32	23,32	-
м. Авдіївка	82 газопроводи низького тиску, 2 газопроводи середнього тиску, 1 ШРП, система опалення, будівля	державна, приватна	677,27	677,27	-
Амвросіївський район (не підконтрольна територія)	16 газопроводів низького тиску, 5 ГРП	державна	80,63	80,63	-
м. Амвросіївка (не підконтрольна територія)	4 газопроводи низького тиску, 2 ГРП	державна	10,26	10,26	-
ГРП — газорегуляторний пункт ШРП — шафний регуляторний пункт					

Населені пункти Світлодарської дуги

Протягом січня-лютого 2015 рр., під час запеклих боїв за Дебальцеве населені пункти Донецької області — Світлодарськ, Миронівське, Луганське зазнавали постійних обстрілів. В результаті воєнних дій снаряди нерідко влучали по об'єктах газопостачання. В переважній більшості пошкодження діставали газопроводи середнього тиску, розташовані в населених пунктах. Зрідка були випадки ураження підземних шляхопроводів, фіксувалося пошкодження газових лічильників осколками від снарядів. В основному, відновлення обладнання відбувалося протягом доби, але при значних пошкодженнях газопроводів ремонтні роботи могли тривати декілька тижнів. В цей період жителі вимушені були обходитися без газу.

За словами робітників Світлодарської ремонтної ділянки Артемівського управління з газопостачання та газифікації (далі — УГГ) перший обстріл був в кінці січня, снаряд розірвався поблизу газонакопичувальної станції (сховище скрапленого газу) в селищі Миронівське. На той момент ділянка входила до складу Дебальцевського УГГ. На початку лютого через влучення снарядів постраждала газорозподільча станція, що живить місто Світлодарськ, селища Кодема, Луганське, Миронівське. Для усунення аварійної ситуації на 2 тижні було повністю перекрито газопостачання вказаних населених пунктів.

«Разом з цим постраждала і опалювальна система Світлодарська. Біля траси на Дебальцево був пробитий підземний шляхопровід,

який прокладений від Світлодарська до Миронівського. Вибух стався біля газопроводу. Він був такої сили, що від нього лопнула підземна пластикова труба», — розповідає слюсар В¹².

За свідченнями представників органів місцевого самоврядування м. Світлодарська на той момент вирішенням питань щодо ліквідації наслідків пошкоджень об'єктів комунікацій займалися працівники Вуглегірської ТЕС, Бахмутського УГГ та комунального підприємства «Веста», бо через бойові дії робітники Дебальцевського управління були відсутні на своїх робочих місцях. Після виконаних ремонтних робіт протягом доби було відновлено газопостачання до приватних будинків міста. Складність подачі газу в багатоповерхові будинки обумовлювалася тим, що багато людей виїхали з міста, їхнє житло було закрито, а подавати газ без перевірки було небезпечно.

«На території мікрорайонів знаходиться 2 ГРП, одне з яких потихеньку „пропускало“ газ з високого на низький тиск, тому в частині будинків газ з'явився. В іншій частині району газу не було. На спільній з газовою службою нараді в міській раді було прийняти рішення подати газ в будинки без перевірки. Слава Богу, все пройшло добре...» — згадують працівники житлово-комунального господарства м. Світлодарська¹³.

12 Інтерв'ю ДО-068

13 Інтерв'ю ДО-064

«На той час органи місцевого самоврядування працювали спільно з Вуглегірською ТЕС і Бахмутським УГГ для відновлення газотранспортної системи. Підприємства надавали своїх співробітників для виконання кваліфікованих робіт з підключення розподільчих пунктів і шаф. Проводилися спільні засідання з вирішення нагальних проблем щодо ліквідації наслідків», — доповнюють представники ОМС¹⁴.

В той період через пошкодження залізничних шляхів неможливо було завезти вугілля на Вуглегірську ТЕС. У зв'язку з цим з 28 лютого по 8 березня в місті було відсутнє опалення.

«Згодом під обстрілами залізниця була відновлена, було завезене вугілля, 7 березня ми почали пуско-налагоджувальні роботи і вже наступного дня почали подавати в будинки опалення...», — зазначають представники керівництва міста¹⁵.

В грудні 2016 року в результаті обстрілу було пошкоджено газопроводи в двох районах приватного сектору та в будинках № 80 та 26. Через добу після проведення ремонтних робіт газопостачання було відновлено.

В селищі Новолуганське в районі ТОВ «Бахмутський аграрний союз» через обстріли 25 квітня 2018 року постраждав газогін. Слюсарями Світлодарської дільниці було виявлено та відновлено 17 пробоїн.

¹⁴ Інтерв'ю ДО-066

¹⁵ Інтерв'ю ДО-063

Смт Зайцеве

З 2014 року відсутнє газопостачання селища Зайцевого Бахмутського району Донецької області. Бойові дії пошкодили газопровід, який йшов з окупованої Горлівки. За словами представників ВЦА

селища Зайцевого можливості відновити газопровід відсутні в зв'язку з регулярними обстрілами. З цих же причин немає доцільності в цих роботах.

«З 2014 року і по сьогоднішній день газопостачання всіх районів смт Зайцевого відсутнє. Розглядалися можливості розробки проектів зі створення альтернативного підведення газопроводу з підконтрольній території. Єдиною можливістю прокладки газопроводу з врізкою до системи високого тиску газу існує тільки з Бахмута, а це більше 20 км. Наразі роботи з розробки такого проекту не ведуться», — зазначають респонденти¹⁶.

Мар'їнка та Красногорівка

Досі залишається невирішеним питання відновлення газопостачання до міст Мар'їнка та Красногорівка. До початку проведення АТО газопостачання цих міст здійснювалося від газопроводу високого тиску: ГРС «Мар'їнка» — м. Мар'їнка — м. Красногорівка. Він знаходився в зоні бойових дій та у зв'язку з інтенсивними артилерійськими обстрілами зазнав численних ушкоджень. В липні 2014 року було виконано відключення ГРС міста Мар'їнки і підвідного газопроводу, в результаті чого газопостачання Мар'їнки і Красногорівки було припинено.

За інформацією ПАТ «Донецькоблгаз», починаючи з вересня 2015 року, працівниками підприємства за допомогою Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні велися відновлювальні роботи

на зруйнованих об'єктах газозабезпечення Мар'їнського району. І в червні 2016 року були завершені будівельно-монтажні роботи з прокладання нового підводного газопроводу високого тиску, що могло відновити газопостачання Мар'їнки та Красногорівки.

Фахівцями підприємства ПАТ «Красногорівський вогнетривкий завод», на балансі якого знаходиться ГРС «Мар'їнка», складено перелік необхідних робіт з відновлення її функціонування. Але як інформує українська сторона СЦКК, «проведення зазначених робіт можливе лише після надання необхідних гарантій безпеки з боку ОРДО, але усі заявки підприємства ПАТ „Красногорівський вогнетривкий завод“, яких тільки за минулий рік було двадцять п'ять, залишились від ОРДО без відповіді»¹⁷.

¹⁶ Інтерв'ю ДО-043

¹⁷ <http://bit.ly/2N5El6M>

За інформацією Департаменту РБГП Донецької обласної ВЦА навіть за умови здійснення відповідних умов на ГРС, необхідно забезпечити постійний безпечний доступ до обслуговування станції операторами, що на сьогодні неможливо.

В ситуації, що склалася, виникла нагальна потреба розробки та реалізації іншого варіанту відновлення газопостачання міст Мар'їнка та Красногорівка за новою схемою, з точкою підключення на підконтрольній українській владі території, біля ГРС1 «Курахове». Наразі департаментом

опрацьовується питання щодо виготовлення проектно-кошторисної документації за вказаним проектом.

Таким чином, з літа 2014 року без газу та тепла залишаються тисячі мешканців, десятки об'єктів соціальної інфраструктури та низка підприємств регіону. З газового опалення люди переходять на вугілля і дрова, встановлюють в будинках твердопаливні котли. Малозабезпеченим верствам населення благодійні організації, зокрема, «Папа для України», допомагають паливними брикетами.

Авдіївка

Більше року відсутнє газопостачання до Авдіївки та 7 прилеглих сіл Ясинуватського району (селище Ласточкине, с. Красногорівка, Орлівка, Водяне, Тоненьке, Первомайське, Нетайлове). На початку червня 2017 року через обстріли було пошкоджено ділянку магістрального газопроводу «Макіївка — Авдіївка»; тиск газу в системі почав стрімко падати, і його подачу було припинено. Без газу опинилися понад 20 тисяч людей. В місті була оголошена надзвичайна ситуація техногенного характеру регіонального рівня. Треба зазначити, що на виробничий процес Авдіївського коксохімічного заводу відсутність газу у місті не вплинула, бо підприємство у своєму виробництві природний газ не використовує.

Місто Авдіївка поділене на дві частини — нова багатоповерхова забудова (селище Хімік) і старий приватний сектор, в якому також розташовані декілька двоповерхівок та дві школи. Хімік обігрівается

завдяки Авдіївському коксохімічному заводу: пара і гаряча вода — побічний продукт виробництва. Приватний сектор, де живе майже дві третини населення, майже повністю переведений на газове опалення. Через непотрібність люди розібрали старі печі. Коли Авдіївка залишилася без газу, для жителів Хіміка це було не критично — люди купили електроплитки і готують їжу на них. Але для приватного сектору це обернулося справжньою катастрофою — тисячі сімей взимку замерзали в своїх будинках¹⁸.

Українська влада вирішила будувати альтернативний підвідний газопровід «Очеретине-Авдіївка» в обхід окупованої території. Проект був розроблений ПАТ «Донецькоблгаз», замовником виконання робіт на об'єкті виступив Департамент РБГП Донецької обласної ВЦА, генеральним підрядником було обране ТОВ «Теплоенергокомплект». За інформацією місцевих жителів спочатку обіцяли

¹⁸ <http://bit.ly/zN86EBA>

пустити газ до Дня незалежності 2017 року, потім до початку опалювального сезону, потім — до Нового року. Але вже пройшла перша половина 2018 року, а газопостачання до Авдіївки досі не відновлене. Взимку в будинках, незважаючи на роботу електрообігрівачів, температура не піднімалася вище за 6 оС. Через низьку напругу в мережі електроприлади не можуть працювати на повну потужність.

«У всіх працюють обігрівачі та електроплитки, але, оскільки напруги в мережі недостатньо, вони просто накручують лічильник і зовсім не гріють. Треба робити перерахування. Тому що 1,68 гривні за кіловат — розоритися можна», — зауважує місцева жителька¹⁹.

За інформацією керівника військово-цивільної адміністрації м. Авдіївки Павла Малихіна на період відсутності газу в зимовий період було вжито ряд заходів для зменшення негативних наслідків для жителів міста, зокрема, для будинків, що опалювалися природним газом, встановлено знижений тариф на електроенергію; передбачено надання одноразової матеріальної допомоги на покриття витрат на електроенергію, субсидій на придбання твердого палива та скрапленого газу, виділення дров пільговим категоріям населення.

Але за словами голови Громадської ради Авдіївки Вадима Янковського в реальності все не так, як було заявлено. Станом на лютий 2018 року перерахунок тарифу за електроенергію отримали

далеко не всі мешканці зазначених будинків, які змушені використовувати обігрівачі. Безкоштовні дрова можна замовити, попередньо оплативши їхню доставку — 350–400 грн. Але через те, що, в основному, привозять тополі, які швидко згорають в печі і дають мало тепла, люди рідко користуються такою можливістю.

«Якби влітку чиновники сказали чесно, що газу не буде, багато людей грубки склали або твердопаливні котли купили, щоб обігрівати будинки. Треба розуміти, що це чималих грошей коштує, а його ще встановити треба і паливо закупити. І оскільки всі чекали включення газу, вирішили не витратити грошей дарма...», — зауважує пан Янковський²⁰.

Опинившись в складних умовах, жителі Авдіївки на загальних зборах створили ініціативну групу, яка вирішила звернутися з адміністративним позовом з приводу ситуації, що склалася. В січні 2018 року головою громадської організації «УБД» Антоном Вороновим було подано позов проти голови Донецької ВЦА Павла Жебрівського, який на той момент був на цій посаді, і голови Авдіївської ВЦА Павла Малихіна з вимогою визнати очільника області і голову Авдіївки винними в тому, що приватний сектор прифронтового міста виявився непередбачено до опалювального сезону, а також в допущенні гуманітарної катастрофи²¹. Наразі триває розгляд даної справи.

¹⁹ <http://bit.ly/2N86EBA>

²⁰ <http://bit.ly/2N7xNFo>

²¹ <http://bit.ly/2nWJDaz>

Через часті обстріли, несприятливі погодні умови строки будівництва нового газопроводу високого тиску затягнулися, але

на початку 2018 року будівельно-монтажні роботи з покладання газопроводу були повністю завершені.

Будівництво підвідного газопроводу до м. Авдіївка²²

22 <http://bit.ly/zN6ePOU>

В лютому колишній голова Донецької ВЦА Павло Жебрівський звинуватив керівництво ПАТ «Донецькоблгаз» в тому, що вони саботують подачу газу людям по вже покладеному газогону.

«Звернувся до Генерального прокурора, керівника СБУ з проханням дати правову оцінку діям керівництва і власників облгазу. На мою думку (як правника, колишнього слідчого), це — сприяння терористичним організаціям у формі саботажу. Сподіваюся, що діям керівництва та власників ПАТ „Донецькоблгаз“ офіційна правова оцінка буде дана найближчим часом», — повідомив Павло Жебрівський на своїй сторінці в соціальній мережі Facebook²³.

У відповідь керівництво «Донецькоблгазу» виступило з офіційною заявою (а пізніше і з прес-конференцією), в якій було зазначено, що жодних документів, передбачених чинним законодавством для введення в експлуатацію новозбудованих газопроводів, їм не було надано. До того ж підрядником не були усунуті зауваження до газорозподільного пункту, наявність яких створює загрозу для життя та здоров'я як працівників підприємства, так і місцевих мешканців²⁴.

23 лютого нарешті було проведено продувку, заповнення та випробування новозбудованого газопроводу від ГРС смт. Очеретине до м. Авдіївка, але газопровід необхідного випробування не пройшов через наявне падіння тиску.

«Газопостачання споживачів Авдіївки і 7 сіл Ясинуватського району унеможлиблюється через загрозу для життя та здоров'я населення», — заявили в «Донецькоблгазі»²⁵.

Станом на червень 2018 року тривають комісійні обстеження газопроводу, довжина якого складає понад 14 км, підрядником усуваються виявлені недоліки та зауваження. Згідно з відповіддю Департаменту РБГП Донецької обласної ВЦА «газопостачання міста Авдіївка та семи прилеглих сіл буде відновлене після завершення всіх робіт на об'єкті, отримання дозвільного документу щодо введення об'єкта до експлуатації, виконання пускових робіт ПАТ „Донецькоблгаз“ щодо подачі газу у будинкові вводи та внутрішньобудинкові системи газопостачання».

Таким чином, через непорозуміння між чиновниками та керівництвом «облгазу», їхні взаємні обвинувачення в саботажі та непрофесіоналізмі, страждають мирні мешканці, які вимушені більше року жити без газу та тепла, не розуміючи, чи пощастить їм зустрічати новий опалювальний сезон з блакитним паливом.

²³ <http://bit.ly/2N37jdP>

²⁴ <http://bit.ly/2N5Gxvf>

²⁵ <http://bit.ly/2N87eiK>

Луганська область

В результаті проведення бойових дій на території Луганської області (особливо, в Станично-Луганському, Новоайдарському та Попаснянському районах), починаючи з липня 2014 року по теперішній час, було пошкоджено 746 газопроводів різних тисків та обладнання на них, що перебувають на обслуговуванні в структурних підрозділах ПАТ «Луганськгаз», що підконтрольний українській владі. На аварійно-відновлювальні роботи пошкоджених під час бойових дій газопроводів для забезпечення надійного та безпечного газопостачання споживачам природного газу було витрачено понад 1754,5 тис. грн. За період проведення АТО витоки природного газу через пошкодження газопроводів склали 38 млн м³ на суму 300 млн грн.

У разі необхідності виконання ремонтних робіт в безпосередній близькості від лінії зіткнення ПАТ «Луганськгаз» тісно співпрацює з СЦКК з метою забезпечення безперешкодного доступу фахівців газової служби на місце виконання робіт та посилення їх безпеки.

Під час проведення АТО (у серпні 2014 року) було пошкоджено газопровід високого тиску від ГРС селища Кримське до сіл Трьохізбенка та Кряківка Новоайдарського району Луганської області, в результаті чого було припинено їх газопостачання. За інформацією ПАТ «Луганськгаз» питання відновлення газопостачання сіл Трьохізбенка та Кряківка Новоайдарського району є проблемним, оскільки розподільний надземний газопровід високого тиску, яким здійснювалась подача газу до даних сіл, має численні пошкодження,

в охоронній зоні газопроводу велика кількість воронок від боєприпасів, що розірвалися, до того ж існує ймовірність мінування ділянок траси газопроводу. Ця траса проходить через лінію розмежування територій, підконтрольній та не підконтрольній Україні, по небезпечній місцевості ведуться постійні обстріли. З метою забезпечення безпечних умов праці робочим під час проведення аварійно-відновлювальних робіт треба отримати висновок вибухотехніків щодо розмінування, обстежити лісосмугу і дорогу, по якій будуть пересуватися працівники та автотранспорт управління газового господарства. Станом на березень 2018 року обстежено лише 28,8 % (1,5 км) траси газопроводу.

В червні 2017 року через бойові дії в результаті артилерійського обстрілу в районі 31-го блокпосту було пошкоджено магістральний газопровід «Луганськ-Лисичанськ-Рубіжне», через який здійснюється газопостачання населених пунктів: с. Кримське Новоайдарського району, смт Нижнє та смт Тошківка Попаснянського району через ГРС Кримського. Починаючи із зазначеного часу газопостачання с. Кримське Новоайдарського району, смт Нижнє та смт Тошківка Попаснянського району було припинено.

З метою відновлення подачі газу до вищезазначених населених пунктів наразі йде будівництво газопроводу високого тиску від ГРС «Мирна долина» (с. Підлісне) до шафно-регуляторного пункту смт Тошківка Попаснянського району. Виконує будівництво ТОВ «Шахтобуріння». Станом на 30.01.2018 прокладено і здійснено

Наслідки пожежі на Сватівському складі для ПАТ «Луганськгаз»

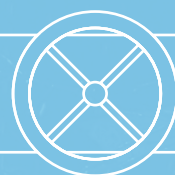
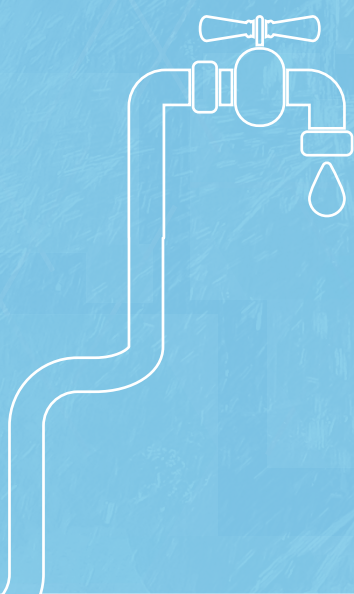
випробування на міцність з подальшим випробуванням на герметичність 46,2 % газопроводів від загальної протяжності 10500 погонних метрів.

29 жовтня 2015 року у м. Сватовому Луганської області на території польового складу ракетно-артилерійського озброєння Міністерства оборони України, розташованого в районі вул. Новостаробільської, виникла пожежа з подальшою детонацією та розльотом уламків боєприпасів. В результаті вказаної події ПАТ «Луганськгаз» понесло збитки у вигляді зруйнованих адміністративних, складських будівель, гаражів, обладнання та техніки, витрат на проведення експертиз, витоку природного газу з пошкодженого газопроводу, витрат на оренду приміщень.

За інформацією ПАТ «Луганськгаз» загальна сума збитків, понесених підприємством внаслідок пожежі, складає 30698940,87грн.

З питання відшкодування збитків товариство зверталось до господарського суду Києва. Через те, що суд не зміг визначити винного, питання відшкодування збитків не вирішено.

Водопостачання та водовідведення

Відповідно до інформації Департаменту житлово-комунального господарства Донецької обласної ВЦА, станом на січень 2018 року на підконтрольній українському уряду частині Донеччини в результаті бойових дій пошкоджено 42 об'єкти водопостачання та водовідведення.

На підконтрольній території Луганської області згідно з інформацією Департаменту регіонального розвитку, промисловості, інфраструктури та енергозбереження Луганської обласної ВЦА — пошкоджені та потребують відновлення 67 об'єктів водопостачання та водовідведення на загальну суму 232,5 мільйони гривень.

Лінія розмежування сторін зробила штучний поділ єдиної системи об'єктів та мереж цивільної інфраструктури регіону, в тому числі, об'єктів та мереж, які забезпечують водопостачання. Цей поділ призводить до суттєвих проблем у функціонуванні системи водозабезпечення цивільного населення.

На початок збройного конфлікту (квітень 2014 року) послуги з водопостачання та водовідведення шляхом експлуатації магістральних водоводів та мереж,

фільтрувальних, водопровідних та каналізаційних станцій, мереж водовідведення на території Донецької та Луганської областей надавали КП «Компанія „Вода Донбасу“»²⁶ (продовжує свою діяльність на контрольованій українським урядом території Донеччини) та обласне КП «Компанія „Луганськвода“» (в подальшому припинило свою діяльність), а також підпорядковані місцевим радам комунальні підприємства, що обслуговували мережі з водопостачання та водовідведення в межах відповідних територіальних громад.

На території, що контролюється т.зв. «ДНР», в листопаді 2017 року створене «Державне підприємство „Вода Донбасу“», в управління якому передані комплекси споруд та мереж, що забезпечують водопостачання та водовідведення в ОРДО. На території ОРЛО, що контролюється т.зв. «ЛНР», функціонує «Державне унітарне підприємство „ЛНР“ „Луганськвода“».

Від початку конфлікту об'єкти водопостачання та водовідведення регіону піддаються регулярним обстрілам різного ступеня інтенсивності в залежності від ситуації, що складається в зоні ведення бойових дій.

Донецька область

На балансі КП «Компанія „Вода Донбасу“» перебувають гідротехнічні споруди та водопроводи, що забезпечують водопостачання регіону, зокрема, канал Сіверський Донець-Донбас, Другий Донецький та Південно-Донбаський водопроводи, Донецька фільтрувальна станція.

Нижче наведена хронологія подій, пов'язаних із збройними нападами на об'єкти водопостачання та водовідведення Донецької області, станом на час проведення дослідження²⁷. Цей перелік не є вичерпним, а містить найбільш значущі, на думку авторів звіту, події, інформація про які була отримана під час проведення дослідження.

2014 рік

В період з 3 по 15 червня зв'язку із пошкодженням Другого Донецького водоводу в районі села Черевківка міста Слов'янська повністю припинено водопостачання міст Слов'янськ, Краматорськ, Дружківка, Костянтинівка, селищ Новодмитрівка, Клебан-Бик, Новгородське, сел Іванопілля, Плещіївка, Олександрово-Калинове, Яблунівка, Катеринівка, Зоря, Романівка, Комарове, Петрівське, Щербинівка.

10 червня в результаті артилерійського обстрілу I підйому каналу Сіверський Донець — Донбас смертельно поранено двох співробітників КП «Компанія „Вода Донбасу“» — електромонтера з ремонту та обслуговування електрообладнання та машиніста насосного устаткування; припинено роботу I та II підйомів каналу, пошкоджена будівля насосної станції.

11 червня пошкоджений трансформатор насосної станції I підйому каналу Сіверський Донець-Донбас, до 27 червня 2014

року припинено водопостачання Покровського (Красноармійського) району Донецчини.

2 липня смертельно поранений електромонтер каналу Сіверський Донець-Донбас, тяжке поранення отримала оглядач гідротехнічних об'єктів. Внаслідок пошкодження трубопроводів, обладнання та мереж електропостачання припинена робота каналу Сіверський Донець-Донбас. Робота каналу поновлена 15 липня.

Наслідки обстрілів каналу Сіверський Донець-Донбас²⁸

28 Всі фото в підрозділі «Донецька область» розділу «Водопостачання та водовідведення» надані КП «Компанія „Вода Донбасу“»

3 липня в результаті бойових дій зупинена робота 1, 2 та 3 насосних станцій Південно-Донбаського водопроводу. Робота насосних станцій поновлена 19 липня 2014 року.

10 липня в результаті пошкоджень мереж електропостачання припинено водопостачання міста Сіверськ (18 липня поновлене).

17 липня в результаті обстрілів припинила роботу Красноармійська фільтрувальна станція, персонал був евакуйований. Без водопостачання залишились міста Покровськ (Красноармійськ), Селидове, Дмитров, Добропілля, Білицьке, Новогродівка та навколишні селища та села. 4 серпня роботу фільтрувальної станції поновлено.

21 липня в результаті бойових дій зупинені насосні станції каналу Сіверський Донець-Донбас та Південно-Донбаського водопроводу.

23 липня в результаті артилерійського обстрілу припинене водопостачання міста Горлівка (24 липня поновлене).

17 серпня в результаті бойових дій знеструмлена Верхньокальміуська фільтрувальна станція. В місто Донецьк повністю припинено постачання води. 20 серпня 2014 року станція поновила роботу.

Зупинені Красноармійська та Великонадольська фільтрувальні станції, внаслідок чого припинено водопостачання в міста Волноваха, Докучаєвськ, Вугледар, Покровськ (Красноармійськ), Дмитров, Селидове, Горняк, Українськ, Новогродівка, селище міського типу Новодонецьке та навколишні селища та села. В результаті знеструмлення фільтрувальних станцій припинено водопостачання Єнакієвого, Горлівки, Торецька (Дзержинська), Дебальцевого, Вуглегірська та навколишніх селищ та сел. Робота фільтрувальних станцій поновлена 21 жовтня 2014 року.

19 серпня в зоні бойових дій загинув охоронець гідротехнічних споруд КП «Компанія „Вода Донбасу“».

24 серпня внаслідок потрапляння снаряду зупинено роботу Кіровського водопровідного вузла. Знижене постачання води в Хрестівку (Кіровське) та Жданівку. В результаті пошкодження водоводу припинено водопостачання міста Харцизьк.

25 серпня в результаті бойових дій припинено водопостачання міст Чистякове (Торез) та Сніжне.

26 серпня в результаті знеструмлення фільтрувальних станцій вода не подається в міста Горлівка та Торецьк (Дзержинськ).

27 серпня автомобіль КП «Компанія „Вода Донбасу“» потрапив під обстріл, в результаті чого водій підприємства та супроводжуючі його журналісти отримали численні осколкові поранення.

2 вересня в результаті знеструмлення об'єктів водопостачання припинено подачу води в Єнакієве, Вуглегірськ, Дебальцеве.

3 вересня в результаті мінометного обстрілу загинув охоронець насосної станції селища міського типу Бойківське (Тельманове). Зупинена робота Верхньокальміуської фільтрувальної станції та припинене водопостачання Донецька.

14 вересня знеструмлена Макіївська фільтрувальна станція, припинено водопостачання Макіївки, Харцизька та навколишніх селищ та сел.

29 вересня через обстріли евакуйований персонал Новостожківського водопровідного вузла, який припинив свою роботу. На місто Чистякове (Торез) подається 20 % від необхідного обсягу води.

12 жовтня знеструмлений Кіровський водопровідний вузол, в результаті чого в міста Хрестівка (Кіровське) та Шахтарськ подається 30 % від необхідного обсягу води.

30 жовтня під мінометний обстріл потрапило Горлівське резервне водосховище. Поранено двох співробітників підприємства. Один охоронець отримав осколкове поранення в живіт, другий — контузію.

18 листопада в результаті бойових дій припинила роботу Волинцівська

фільтрувальна станція. Зупинено водопостачання міст Хрестівка (Кіровське), Сніжне, Шахтарськ, Чистякове (Торез), Жданівка, Бунге (Юнокомунарівськ), селища міського типу Ольховатка та села Малоорлівка. Знеструмлена Верхньокальміуська фільтрувальна станція та припинене водопостачання Донецька.

5 грудня в результаті обстрілу пошкоджена нитка каналу Сіверський Донець-Донбас. В роботі залишилась одна нитка каналу із трьох.

2015 рік

10 січня в результаті обстрілів було пошкоджено обладнання Оленівської насосної станції, через що припинилося водопостачання смт Оленівки Волноваського району. Внаслідок влучення снаряду у водовод міста Торез, подача води в місто знизилась до 20 % від необхідного обсягу.

14 січня в результаті обстрілу пошкоджена ліва нитка каналу Сіверський Донець-Донбас, два снаряди впали на територію складу хлору Верхньокальміуської фільтрувальної станції.

15 січня під обстріл потрапив автобус, який перевозив співробітників Докучаєвського виробничого управління КП «Компанія „Вода Донбасу“», внаслідок чого осколкові поранення отримав машиніст насосної станції.

17 січня — прямі попадання снаряду у водовод Південно-Донбаського водопроводу.

18 січня через бойові дії припинили роботу Докучаєвські очисні споруди.

21 січня в результаті влучення снаряду у водопровід без води залишились Кіровський, Петровський та частково Куйбишевський райони Донецька.

24 січня знеструмлена Павлопільська насосна станція, внаслідок чого припинена подача води на металургійні комбінати Ілліча та «Азовсталь» міста Маріуполя.

Наслідки обстрілів Верхньокальміуської фільтрувальної станції

26 січня через вибух в районі насосної станції «Майорська» відключились агрегати № 1 та № 3. Черговий станції під час вибуху знаходився в укритті.

27 січня через бойові дії знеструмлена насосна станція першого підйому Південно-Донбаського водопроводу, внаслідок чого без водопостачання залишилися населені пункти південно-західної групи міст Донецької області з населенням близько 650 тисяч жителів.

2 лютого обстрілами пошкоджена насосна станція третього підйому Південно-Донбаського водопроводу та Макіївська каналізаційна насосна станція № 2 «Нижня Кринка».

4 лютого снаряд влучив на територію Маїївського виробничого управління, через що було пошкоджено 6 одиниць автомобільної техніки, обладнання та гаражні бокси.

12 лютого в результаті потужного обстрілу в районі Горлівки припинив роботу канал Сіверський Донець-Донбас.

13 травня 6 снарядів розірвалося на території Горлівської фільтрувальної станції № 2.

30 травня обстріляна Майорська ділянка каналу Сіверський Донець-Донбас.

3 червня внаслідок бойових дій знеструмлена Красноармійська фільтрувальна станція, яка здійснює постачання води в Покровськ (Красноармійськ), Українськ, Селидове, Гірник, Добропілля та навколишні населені пункти. В результаті обстрілу в районі Красногорівки було пошкоджено Південно-Донбаський водопровід.

11 червня в результаті обстрілу Горлівської фільтрувальної станції № 2 без води залишилися Горлівка та Торецьк (Дзержинськ).

22 червня 9 снарядів влучили на територію насосної станції Південно-Донбаського водопроводу.

18 липня 10 снарядів розірвалося на території Авдіївської водопровідної насосної станції.

8 серпня в результаті бойових дій була знеструмлена водопровідна насосна станція, без водопостачання залишилась Костянтинівка.

12 серпня внаслідок обстрілу пошкоджені очисні споруди Докучаєвська.

16 серпня зупинений третій підйом каналу Сіверський Донець-Донбас.

25 грудня відбувся мінометний обстріл Гольмівських очисних споруд.

2016 рік

2 лютого знеструмлена Горлівська фільтрувальна станція № 2.

31 березня та 17 квітня внаслідок обстрілів знеструмлені Гольмівські очисні споруди.

30 травня 3 снаряди влучили на територію Великоанадольської фільтрувальної станції.

13 червня в результаті обстрілу знеструмлена Горлівська каналізаційна станція № 2, пошкоджене обладнання станції. Снаряд, що впав та не розірвався на території Докучаєвського водопровідного вузла, вдалося знешкодити саперам.

4 липня в районі міста Горлівка знеструмлені насосні агрегати на третьому підйомі каналу Сіверський Донець-Донбас.

12 липня в результаті бойових дій знеструмлена Білогірська насосна станція, без води залишились окремі райони Костянтинівки.

24 липня, 18 жовтня, 11 листопада під обстріл потрапляла територія I підйому Південно-Донбаського водопроводу.

18 листопада в зону обстрілів потрапили Докучаєвські очисні споруди. Протягом тривалого часу не було можливості евакуювати персонал.

2017 рік

20 січня через обстріли було евакуйовано персонал Докучаєвських очисних споруд.

29 січня снаряди влучили у Верхньокальміуське водосховище.

30 січня снаряд влучив у трубопровід Південно-Донбаського водопроводу в районі Ясинуватського посту ДАІ.

21 лютого в результаті бойових дій персонал Докучаєвських очисних споруд не зміг потрапити на роботу.

27 лютого обстріл території I підйому Південно-Донбаського водопроводу.

25 березня під обстріл потрапила територія Докучаєвських очисних споруд.

28 березня та 31 березня під обстріл потрапила насосна станція I підйому Південно-Донбаського водопроводу, три снаряди влучили на її територію, але не розірвалися.

17 травня Бойківська (Тельманівська) насосна станція потрапила під обстріл. Без води залишилось селище міського типу Бойківське, села Лукове та Запорожець.

19 травня влучення снаряду на територію I підйому Південно-Донбаського водопроводу.

8 червня зупинка насосної станції I підйому Південно-Донбаського водопроводу через бойові дії (влучення 10 снарядів на територію станції).

10 та 18 червня територія насосної станції I підйому Південно-Донбаського водопроводу знаходиться в зоні активних бойових дій.

28 липня, 4 жовтня, 14 листопада насосна станція I підйому Південно-Донбаського водопроводу потрапляла в зону обстрілу. На території станції зафіксовані чисельні влучення снарядів, завдано істотну шкоду майну. В листопаді персонал станції був евакуйований в бомбосховище.

5 листопада в зону обстрілів потрапила гребля Верхньокальміуського водосховища. В греблі було виявлено два ушкодження розміром 400 мм.

12 грудня внаслідок обстрілів знеструмлені Гольмівські очисні споруди.

13 грудня снаряд влучив на територію Горлівської фільтрувальної станції № 2.

Насосна станція I підйому Південно-Донбаського водопроводу

2018 рік

26 січня відбувся обстріл насосної станції I підйому Південно-Донбаського водопроводу.

11 березня в результаті обстрілу пошкоджено трансформатор на насосній станції Південно-Донбаського водопроводу.

28 квітня в зоні обстрілу перебувала насосна станція першого підйому Південно-Донбаського водопроводу.

17 травня в результаті бойових дій було знеструмлено насосну станцію «Майорська» каналу Сіверський Донець-Донбас.

В результаті влучення снарядів знеструмлені Гольмівські очисні споруди, пошкоджена стіна адміністративно-побутового корпусу, сходи та віконні рами.

12 червня під час обстрілу осколкові поранення дістала співробітниця Докучаївського ВУВКГ.

Наслідки обстрілів об'єктів КП «Компанія «Вода Донбасу»

Донецька фільтрувальна станція є одним із найбільш важливих об'єктів інфраструктури, що знаходиться на балансі КП «Компанія „Вода Донбасу“». ДФС забезпечує водою населені пункти по обидва боки від лінії розмежування: Авдіївку, Красногорівку, розташовані поблизу неї селища Василівка, Спартак, Опитне, Верхньоторецьке, а також частини Ясинуватої та Донецька — всього близько 400 тисяч жителів. Деякі об'єкти із системи всієї станції зараз перебувають на підконтрольній Україні території, насосні станції — на території, що наразі контролюється збройними формуваннями т.зв. «ДНР»²⁹.

Фільтрувальна станція має два управління — в Покровську, що на підконтрольній уряду України території, та в непідконтрольному Донецьку. На ДФС працює близько 100 осіб, перед війною було близько 125 працівників. Більшість з них проживають у не підконтрольному українському уряду місті Ясинувата. На станції постійно перебуває щонайменше вісім осіб³⁰.

ДФС перебуває в зоні обстрілу та час від часу припиняє свою роботу через пошкодження будівель та обладнання внаслідок влучення снарядів, а також через знеструмлення у зв'язку з веденням бойових дій. Зупинка в роботі ДФС має наслідком припинення водопостачання та призводить до оголошення в регіоні надзвичайних ситуацій місцевого рівня³¹.

В перший раз внаслідок бойових дій ДФС була зупинена 30 липня 2014 року через пошкодження об'єктів станції та загрозу життю та здоров'ю персоналу. Значні пошкодження внаслідок обстрілу отримав адміністративно-побутовий корпус, було знищене обладнання лабораторії та відділу бактеріологічного аналізу, з ладу вийшли фільтри насосної станції, насосні агрегати, електродвигун та трансформатор. ДФС була знеструмлена. Відновлювальні роботи тривалий час не відбувались через бойові дії. 23 листопада 2014 року робота ДФС була поновлена.

29 <https://hromadske.ua/posts/donetska-filtruvalna-stantsiia>

30 <https://www.dw.com/uk/донецька-фільтрувальна-станція-на-зміну-під-обстрілом/a-41878103>

31 https://twitter.com/mtot_gov_ua/status/1005392566639054848

Пошкоджена будівля адміністративно-побутового корпусу

Будівля насосної станції після обстрілу

Водна лабораторія

Будівля насосної станції (вид зсередини)

Будівля реагентного господарства

Зварювальний цех

7 грудня 2014 року більш ніж 6 снарядів влучили на територію ДФС.

12 січня 2015 року станція була знеструмлена.

14, 18 та 24 січня 2015 року ДФС піддалась обстрілам та припинила роботу. Наслідком обстрілів були чисельні пошкодження будівель, обладнання та мереж живлення, зокрема 7 снарядів влучили в резервуари

чистої води, об'єм яких складає 20 тисяч метрів кубічних. Робота ДФС була поновлена 10 квітня 2015 року. Без водопостачання залишались Авдіївка, Красногорівка, населені пункти Ясинуватського району, частково Донецьк та Ясинувата.

28 червня 2015 року відбувся потужний обстріл території ДФС. 20 снарядів потрапили на територію станції.

10 липня 2015 року відбувся черговий обстріл ДФС, в результаті чого був пошкоджений водопровід, що подає воду в Авдіївку.

14 липня 2015 року снаряд вибухнув біля будівлі — складу хлору.

Протягом травня — липня 2015 року у зв'язку із загостренням воєнної ситуації навколо станції ДФС декілька разів була вимушена припинити роботу та залишити споживачів без водопостачання.

7 серпня 2015 року на територію ДФС влучили 4 міни.

Восени 2015 — взимку 2015–2016 рр. в результаті обстрілів отримували пошкодження лінії електроживлення ДФС, що

призводило до зупинок в роботі станції.

Весною 2016 року обстріли ДФС продовжились, внаслідок чого зупинялось водопостачання Авдіївки.

2 березня 2016 року через бойові дії відбулась зупинка роботи станції.

13 березня 2016 року персонал станції було евакуйовано через обстріли.

31 березня 2016 року два снаряди влучили на територію ДФС біля насосної II підйому.

6 червня 2016 року відбувся обстріл ДФС під час розвантаження контейнеру с хлором.

Наслідки обстрілів ДФС

18 липня та 8 серпня 2016 року ДФС знеструмлена, персонал евакуйований в бомбосховище.

14 вересня 2016 року ДФС потрапила в зону обстрілу. На територію станції влучили 4 снаряди, завдано істотної шкоди майну.

27 жовтня 2016 року відбувся обстріл території ДФС.

15 листопада 2016 року у вікно адміністративно-побутового корпусу ДФС потрапила куля, персонал не постраждав.

19 листопада, 1, 7, 23 грудня 2016 року, 11 та 30 січня 2017 року ДФС знеструмлена внаслідок бойових дій. Зупинена подача води на Авдіївку та селище Верхньоторецьке.

25 листопада та 19 грудня 2016 року станція знаходилась в зоні активних бойових дій. На територію станції влучили 3 снаряди. Незважаючи на загрози життю та здоров'ю, персонал продовжував виконувати свої функції.

29 січня 2017 року територія ДФС знаходилась в зоні бойових дій.

14 лютого 2017 року декілька снарядів влучили на територію поруч зі складом хлору.

18 лютого 2017 року станція знеструмлена. Припинено постачання води в Авдіївку, частково в Донецьк, Ясинувату та населені пункти Ясинуватського району. 21 лютого ДФС поновила свою роботу.

23 лютого 2017 року влучення снаряду в будівлю ДФС.

24 лютого 2017 року влучення снарядів в будівлю складу хлору та інші будівлі та споруди станції. У зв'язку із обстрілами та загрозами життю персоналу робота ДФС була припинена з 24 лютого по 8 березня 2017 року³².

5, 11, 29 березня та 2 травня 2017 року станція знову знеструмлена.

11 травня 2017 року на території ДФС зафіксоване влучення снаряду із гранатомету.

17 та 21 травня 2017 року — влучення снарядів на територію ДФС. Персонал станції переміщений в укриття.

31 по 8 червня 2017 року — чергова зупинка ДФС.

18 червня 2017 року територія ДФС знаходиться в зоні активних бойових дій (6 снарядів влучило на територію станції).

22 липня 2017 року — станція знеструмлена.

3–5 листопада 2017 року ДФС потрапила в зону активних бойових дій. Осколки від снарядів пошкодили резервний хлоропровід.

3 грудня 2017 року два снаряди влучили на територію ДФС.

12 грудня 2017 року у вікно диспетчерської будівлі потрапила куля 12-міліметрового калібру від кулемету. Персонал станції не постраждав. Під час перевезення робочої зміни зі станції на дорозі виявлено вибухонебезпечний предмет.

18 грудня 2017 року два снаряди влучили на територію ДФС.

32 <http://bit.ly/zNzekFb>

Відновлення роботи станції

21–22 грудня 2017 року активні бойові дії в районі ДФС.

3 січня 2018 року в будівлю первинного хлорування через вікно потрапила куля, персонал не постраждав.

4 та 11 лютого 2018 року ДФС потрапила в зону ведення активних бойових дій.

18 квітня 2018 року відбулась зупинка роботи ДФС на час, поки не будуть надані гарантії безпеки співробітникам³³. 20 травня, 6 червня та 6 липня 2018 року в результаті бойових дій ДФС була знеструмлена та на декілька днів припиняла свою діяльність³⁴.

Спеціальна моніторингова місія (далі — СММ) ОБСЄ в Україні вживає залежних від неї заходів щодо забезпечення нормального функціонування ДФС. СММ ОБСЄ відповідно до свого мандату здійснює моніторинг і повідомляє про ситуацію з безпекою в широкій зоні навколо ДФС, а також сприяє обмінами гарантіями безпеки сторонами для забезпечення доступу працівників до станції та можливості проведення інших робіт, необхідних для функціонування станції³⁵.

Через пошкодження ДФС існує можливість розливу хлору, який зберігається на станції в обсягах 4–5 тон. У випадку зупинки роботи станції відбувається евакуація

33 <http://bit.ly/2N6mwVt>

34 <http://bit.ly/2N5rtha>

35 <https://www.osce.org/uk/special-monitoring-mission-to-ukraine/383682>

персоналу та вивозяться всі наявні запаси хлору. В разі одночасного пошкодження 5 контейнерів, які є на складі ДФС, зона ураження від розливу хлору буде 3–3,5 кілометрів відповідно до оцінок керівництва КП «Компанія „Вода Донбасу“»³⁶.

В квітні 2018 року через проблеми з водопостачанням, пов'язані з припиненням роботи ДФС, Міжнародний Комітет Червоного Хреста (далі — МКЧХ) доставив жителям Авдіївки 18000 літрів питної води³⁷.

Значна частина об'єктів водопостачання та водовідведення КП «Компанія „Вода Донбасу“», що постраждали внаслідок конфлікту та знаходяться на підконтрольній українському уряду території, наразі відновлено. Частина об'єктів, зокрема, водовід через ріку Казенний Торець, ділянка водоводу через автодорогу Слов'янськ-Пришиб, знаходяться в аварійному стані, триває підготовка проектно-кошторисної документації щодо їх відновлення. Деякі об'єкти, зокрема, водопровід смт Верхньоторецького Ясинуватського району зруйнований та відновленню не підлягає.

Селище міського типу Зайцеве Бахмутського району Донецької області знаходиться під частковим контролем української влади та збройних формувань т.зв. «ДНР». Водопостачання селища відбувається з боку підконтрольного «ДНР» міста Горлівка. В місті Горлівка знаходиться підпорядкована «ДНР» регіональна ділянка «Води Донбасу», працівники якої забезпечують постачання води, в тому числі, в підконтрольні українському уряду населені пункти, що входять до складу ВЦА

Зайцевого³⁸. До водопроводу з боку Горлівки в напрямок Торецька (місто, підконтрольне українському уряду) приєднаний водовід для забезпечення водою Зайцевого.

Воєнні дії спричинили зупинку водопостачання селища. В березні 2016 року після проведення робіт з розмінування та ремонту водогону водопостачання було відновлене³⁹.

Обслуговування та ремонт систем водопостачання безпосередньо на підконтрольній українському уряду частині території селища до січня 2017 року не відбувався у зв'язку із підпорядкованістю обслуговуючого підприємства так званій «ДНР». З метою забезпечення обслуговування мереж водопостачання в 2017 році відбулася передача мереж на баланс підконтрольного українському уряду підприємства. Процес передачі відбувався протягом тривалого часу (січень — початок вересня 2017 року), в тому числі, через небажання приймаючої сторони ставити на баланс мережі, які знаходяться вздовж лінії зіткнення, та мати певні незручності, пов'язані з їх обслуговуванням, — проблеми збору платежів, віддаленість мереж, небезпека для персоналу.

В липні 2017 року поблизу Зайцевого на центральному водоводі сталася аварія, внаслідок якої мешканці Зайцевого та найближчих населених пунктів залишились практично без води. За словами працівників ВЦА селища тиск в мережах критично знизився, в багатоповерхівках вода була лише на перших поверхах. У водопровідну систему потрапила земля та мул, місцеві мешканці отримували воду разом

36 <http://bit.ly/2NsjP6r>

37 <http://bit.ly/2N67Ghx>

38 Інтерв'ю ДО-043

39 <http://bit.ly/2PscCPq>

із землею та коріннями рослин⁴⁰. Голова ВЦА Зайцевого неодноразово звертався до керівництва обласної ВЦА із заявами про термінове усунення проблем водопостачання селища, але не отримав жодної відповіді.

У вересні 2017 року після передачі мереж водопостачання на баланс підконтрольного українському уряду підприємства, виникла необхідність у перенесенні запірної арматури з лінії зіткнення на відносно безпечну територію. Порухення встановленого сторонами конфлікту «режиму тиші» з боку представників збройних формувань т.зв. «ДНР» не давали можливості проведення зазначених робіт. Наслідком цього була відсутність сталого водопостачання району Зайцевого та поневіряння місцевого населення.

В грудні 2017 року Горлівська регіональна ділянка «Води Донбасу» (підконтрольна «ДНР») повідомила ВЦА Зайцевого про тимчасове зупинення водопостачання у зв'язку із проведенням ремонтних робіт. Через те, що стало відомо про можливість відключення Зайцевого від водопостачання без використання запірної арматури, що знаходиться на лінії зіткнення, на початку січня 2018 року, за участі представників обласного департаменту житлово-комунального господарства, КП «Компанія „Вода Донбасу“», Часовоярівської регіональної ділянки (балансоутримувача), МКЧХ, громадської організації «Людина в біді» була проведена нарада, за результатами якої була досягнута домовленість про початок робіт з перенесення запірної арматури на безпечну ділянку. Роботи були проведені протягом двох діб, центральний вентиль запірної арматури був змонтований на безпечній території, що наразі дозволяє проводити ремонтні роботи

та планове обслуговування водопровідних мереж Зайцевого.

Перенесення приборів обліку та запірної арматури водопроводу у безпечне для обслуговування місце було недостатньо для забезпечення належного водопостачання. Після проведення робіт відбулось підключення магістрального водопроводу діаметром 600 мм, що йде із Горлівки. В результаті утворився надлишковий тиск, що призвів до багаточисельних поривів водопроводу. У зв'язку із мінуванням під'їзних шляхів та відсутністю карти мінних полів остаточно ці пориви усунуті не були. Підвищення тиску води у мережі можливе за умови проведення ремонту водопроводу.

«Тиск води ми не можемо підняти доки не залатаємо дірки на „шестисотці“. Для цього потрібні погодні умови, коридор саперів, які мають там працювати не один день, щоб змогла зайти техніка та працівники, „режим тиші“, — зазначає респондент-працівник обслуговуючого мережі водопостачання підприємства⁴¹.

Часовоярівська регіональна ділянка (РД) комунального підприємства «Компанія „Вода Донбасу“» надає послуги з водопостачання населеним пунктам, що розташовані безпосередньо поруч з лінією розмежування сторін конфлікту.

Весною 2015 року мінометним обстрілом було пошкоджено водопровід діаметром 90 мм, що розташований поблизу контрольного пункту в'їзду-виїзду «Зайцеве» на підконтрольній українському уряду території. Мережу водовідведення було

40 Інтерв'ю ДО-042

41 Інтерв'ю ДО-047

пошкоджено двома 120-міліметровими мінами⁴², через що близько 260 мешканців селища Жованка, серед яких 130 осіб похилого віку, протягом двох тижнів залишилися без водопостачання⁴³. Бригада Часовоярівської РД виїхала на місце пошкодження, де разом із працівниками Горлівської РД, яка до початку конфлікту обслуговувала цю мережу та наразі підконтрольна т.зв. «ДНР», проводила ремонтні роботи. Пошкоджений водопровід знаходився в полі, що було заміноване. Перед початком ремонтних робіт сапери провели розмінування ділянки для проходу техніки та людей.

Восени 2017 року ремонтною бригадою Часовоярівської РД відбувалось усунення пориву центрального водопроводу Майорська безпосередньо на «передовій». Внаслідок пориву, що був спричинений усадкою ґрунтів, без води залишилось близько 1000 мешканців Зайцевого та навколишніх селищ.

Для виконання ремонтних робіт керівництво Часовоярівського РД зверталось до СММ ОБСЄ⁴⁴ із зверненням про сприяння встановленню «режиму тиші» під час проведення ремонту. Перед виконанням відновлювальних робіт протягом двох днів проводилось розмінування місцевості та було вилучено 22 одиниці боєприпасів. Роботи проводились в присутності представників ОБСЄ та МКЧХ за рахунок КП «Компанія „Вода Донбасу“». Допомогу необхідними для ремонту матеріалами також надавав МКЧХ.

У зв'язку із перешкодами в доступі ремонтних бригад до місця проведення робіт проблеми з водопостачанням на цій ділянці відбувались протягом 8 місяців 2017–2018 років.

17 грудня 2017 року під обстріл потрапили мережі водопостачання селища Новолуганське Бахмутського району Донецької області, що знаходиться під контролем Збройних сил України. Снарядом була пошкоджена центральна труба, що розташована серед житлових забудов та забезпечує постачання води в селище. Від обстрілу були також пошкоджені житлові будинки, жертв серед цивільних осіб вдалось уникнути.

Внаслідок обстрілу третина селища, більше ніж 1000 осіб, були залишені без водопостачання⁴⁵. Протягом доби ремонтні бригади Новолуганської та Часовоярівської ділянок «Води Донбасу» за рахунок підприємства провели ремонт пошкоджених мереж та відновили водопостачання селища. В результаті оперативного реагування «Води Донбасу» на надзвичайну подію вдалось мінімізувати негативні наслідки пошкодження об'єкта інфраструктури на цивільне населення.

В березні 2018 року сталася аварія центрального водопроводу в напрямку міста Торецьк. 15 березня 2018 року за присутності на місці аварії представників ОБСЄ та МКЧХ, працівниками Часовоярівської РД було в терміновому порядку усунено порив центрального водопроводу.

В квітні 2018 року фахівці Часовоярівської РД проводили планові регламентні роботи з відновлення пошкодженої магістральної ділянки водогону «Зайцеве-Майорськ». Були обстежені кілька сотень метрів водогону, де виявлено чисельні пориви. Координацію робіт здійснювали офіцери української сторони СЦКК спільно з представниками груп військово-цивільного

42 Інтерв'ю ДО-048

43 <http://donbass.ua/news/region/2016/06/05/zhizn-pod-obstrelami-zhovanka-poselok-priznak-video.html>

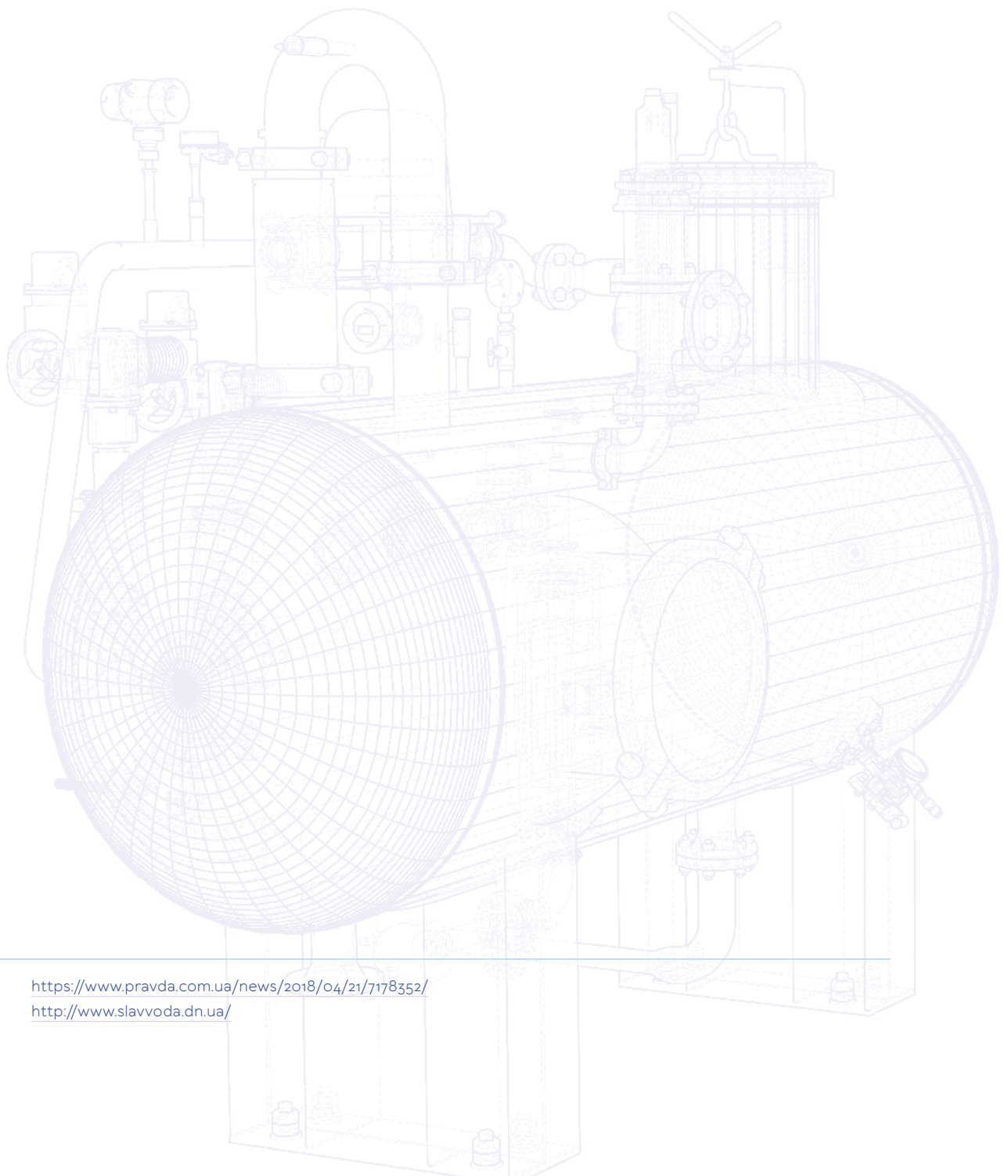
44 <https://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine>

45 Інтерв'ю ДО-057

співробітництва та спостерігачами СММ ОБСЄ⁴⁶.

Під час збройного протистояння в місті Слов'янськ в квітні — липні 2014 року відбулись пошкодження об'єктів водопостачання та водовідведення **Комунального підприємства «Славміськводоканал»**⁴⁷. Було завдано шкоди водопровідній насосній станції № 4, фільтрувальній станції,

каналізаційним колекторам, очисним спорудам та водопровідним мережам. Значна частина об'єктів відновлено в 2014–2015 роках. Деякі об'єкти — каналізаційна насосна станція № 1, мулопровід очисних споруд, ділянки напірних каналізаційних колекторів тощо, продовжують знаходитись в аварійному стану та чекають на відновлення.

⁴⁶ <https://www.pravda.com.ua/news/2018/04/21/7178352/>

⁴⁷ <http://www.slavvoda.dn.ua/>

Луганська область

В результаті проведення антитерористичної операції на території Луганської області гостро постало питання про стаке водозабезпечення населення. З метою недопущення гуманітарної катастрофи рішенням голови Попаснянської районної ради в грудні 2014 року було створено **комунальне підприємство «Попаснянський районний водоканал»**, яке отримало водозабори та устаткування у спадок від обласного комунального підприємства «Компанія „Луганськвода“»⁴⁸.

Комунальне підприємство «Попаснянський районний водоканал» забезпечує водопостачання підконтрольних українському уряду населених пунктів Попаснянського та Станично-Луганського районів Луганщини, а також непідконтрольних населених пунктів Луганщини, зокрема, Первомайська, Стаханова, Алчевська. Взагалі підприємство постачає воду близько 50 тисячам мешканців підконтрольних українському уряду районів Луганщини та 400 тисячам мешканців з непідконтрольних районів⁴⁹.

Обстріли території підприємства почались наприкінці червня — початку липня 2014 року під час загострення збройного конфлікту на території Луганської області. Протягом 2016–2018 років інтенсивність обстрілів дещо знизилась, але вони продовжують мати місце та спричиняють шкоду об'єктам інфраструктури.

«Прилітали всі види снарядів — „Гради“, міномети. Летіло з усіх боків. З селища Родина та Кіровська, Михайлівки, що знаходяться на не підконтрольній Україні території», — розповідає працівник КП «Попаснянський районний водоканал»⁵⁰.

Зимою-весною 2015 року обстрілами була зруйнована насосна станція, що забезпечує водою близько 20 тисяч мешканців міста Попасна. Будівля насосної станції була пошкоджена, але насоси не постраждали та продовжували постачати воду в місто.

У всіх чотирьох будівлях насосної були вибиті всі стекла, в одній з насосних пошкоджено дах, осколками побитий трансформатор, в іншій побило металеві двері, які довелося обшити деревом, щоб туди не залітав сніг і дощ. Всі залізобетонні огорожі території виробничої ділянки підприємства були побиті осколками, довіржки, які ведуть від насосної до насосної, після обстрілів були розбиті, на території ділянки залишилась велика кількість вононок від снарядів.

Під час обстрілу було пряме попадання в підйомний механізм насосної (цей механізм використовувався для підйому і заміни насосів), який відновленню не підлягає. Також була пошкоджена слярна майстерня, де зберігався інструмент

48 <https://popasne-vodokanal.info-gkh.com.ua/>

49 <http://mtot.gov.ua/v-mtot-obgovoryly-problemni-pytannya-v-roboti-kp-popasnyanskyj-rajonnyj-vodokanal/>

50 Інтерв'ю ЛО-051

для ремонту мереж водопостачання та трубопроводів.

Здебільшого обстріли відбувались в нічний час. Під час нічної зміни на ділянці підприємства постійно чергують дві особи. Ніяких попереджень про час та місце обстрілів персонал підприємства не отримував та продовжував виконувати свої обов'язки, незважаючи на реальну небезпеку життю та здоров'ю:

«Ніякої інформації про напад не було, нас ніхто не попереджав, ми самі прислуховувались, коли летить снаряд. Чуємо що стріляють, падаємо і все... Стріляли регулярно»⁵¹.

Пошкоджений трансформатор⁵²

Щодо кожного пошкодження працівниками підприємства складався дефектний акт, на підставі якого відбувалось відновлення пошкодженого майна. На територію підприємства також приїжджали представники ОБСЄ, які фіксували факти обстрілів.

Будівлі насосної станції не могли довгий час залишатись без покрівлі та вікон, через те, що попадання природних опадів та низька температура в приміщеннях в зимовий період перешкоджали належній експлуатації обладнання.

Серед працівників та цивільного населення відсутні жертви від обстрілів території підприємства. На території насосної станції (ділянка Карбонітський майданчик) розташовані два житлових будинки, в яких через обстріли 2014–2015 років були пошкоджені вікна.

В результаті обстрілів були пошкоджені два центральні водопроводи діаметром 1200 мм, що забезпечують водопостачання в Первомайськ, Алчевськ та Попасну. Незважаючи на ці пошкодження, постачання води відбувалось через обвідну лінію, але в менших обсягах.

Наслідки обстрілу огорожі

⁵¹ Інтерв'ю ЛО-049

⁵² Всі фото в підрозділі «Луганська область» розділу «Водопостачання та водовідведення» надані структурними підрозділами КП «Попаснянський районний водоканал»

Відповідно до наданої КП «Попаснянський районний водоканал» інформації, протягом вересня 2014 — грудня 2016 років піддавались обстрілам водогони Ду-400 мм Карбонітської ділянки, «НОД-1 — НОД-2», «НОД-2 — Попасна» Ду-350 мм, магістральний водогін Ду-350 мм Карбоніт-ВРЗ, магістральний водогін Ду-350 мм Карбоніт-НОД, лінії електроживлення каналізаційної насосної станції «Мічурина» та очисних споруд міста Попасна, насосне обладнання каналізаційної насосної станції «Черемхи», водопровідна насосна станція «Черемушки», каналізаційна насосна станція «Карбоніт», водогін «Занівка-Карбоніт», водогін «ЗФС-2 — ЗФС-3» Ду-1200 мм, водогін «ЗФС-3 — ЗФС-4» Ду-1200 мм, західна фільтрувальна станція, станції підвищення тиску, розвідні мережі та аварійні каналізаційні мережі (колектори).

Наслідками обстрілів були численні ушкодження сталевих водогонів, гідротехнічних споруд, виробничих будівель та обладнання, розгерметизація розтрубних з'єднань, перерви у водопостачанні та водовідведенні селищ Новотошківське, Вовчоярівка, Лоскутівка, Підлісне, міст Гірське, Золоте та Попасна, із загальною кількістю 35 тисяч мешканців, селищ Тошківка та Тошківка-1 із загальною кількістю 4400 мешканців, селища міського типу Світличне із загальною кількістю 2100 мешканців. Місцева влада організовувала підвіз води населенню, за відсутності електроживлення з метою забезпечення водовідведення використовувались дизельні генератори.

Протягом вересня 2014 — лютого 2015 років також піддавались обстрілам Петрівська насосна станція другого підйому, споруди та скидний колектор селища міського типу Петрівка, каналізаційно-насосна станція № 1 селища Артема та каналізаційно-насосна станція № 2 селища Нижньотеple Петрівської виробничої ділянки КП

«Попаснянський районний водоканал». В результаті було пошкоджене обладнання ділянки, скління вікон, покрівлю, підлогу, зруйновано цегляну кладку, мали місце зупинки водопостачання селищ Нижньотеple та Артема з населенням близько 700 осіб.

У вищезазначений проміжок часу під обстріли також потрапляла каналізаційно-насосна станція селища міського типу Станиця Луганська Станично-Луганської виробничої ділянки. Отримані внаслідок обстрілів пошкодження вікон та покрівлі не перешкоджали продовженню функціонування цього об'єкту інфраструктури.

Кошторисна вартість відновлення вищезазначених об'єктів інфраструктури, що знаходяться на балансі КП «Попаснянський районний водоканал», відповідно до інформації Луганської обласної ВЦА, становить 221,5 мільйони гривень.

Відновлення пошкодженого майна відбувається зусиллями працівників підприємства, за допомогою МКЧХ та Норвезької ради у справах біженців (NRC), що надає необхідні матеріали — шифер, цемент, пісок, брус та цеглу.

Ремонтні роботи відбуваються відповідно до результатів розгляду заявки на їх проведення з боку СЦКК. Після узгодження дій представниками обох сторін та моніторинговою місією ОБСЄ, яка забезпечує «дзеркальне патрулювання», бригада ремонтників у супроводі саперів виїжджає на місце проведення робіт для усунення аварії.

З метою гарантування постачання безпечної для вживання води МКЧХ в 2015 році було надано 200 тон хлору, 200 тон сульфату алюмінію, 100 тон активованого вугілля. На придбання цих витратних матеріалів МКЧХ було витрачено близько 1 мільйона

Закладені цеглою та плівкою вікна після обстрілів

швейцарських франків. За фінансової допомоги МКЧХ відновлена Тошківська ділянка насосної станції «Занівська», другий підйом Західної фільтрувальної станції, придбана установка обліку води, що подається на не підконтрольні українському уряду території⁵³.

Після отриманих внаслідок збройних обстрілів пошкоджень працівниками підприємства також були відновлені водопроводи в бік не підконтрольних українському уряду Первомайська та Алчевська, завдяки чому ці населені пункти не залишились без води.

«Після обстрілів ми намагалися швидко відновлювати об'єкти, протягом тижня нам привозили матеріали норвежці. Загалом, все відновлювали швидко. Вони нам матеріали, а ми вже своїми силами їх використовували. Якби не допомога від Червоного хреста і Норвезької організації можливо навіть до 2016 року всі ці

об'єкти не були б відремонтовані. Ми намагалися нести сюди будівельні матеріали з дому, що у кого було — все несли. Своїми силами робили ремонт: дах, вставляли стекла, в одній насосній заклали цеглою вікна, тому що рами були побиті», — розповідає опитаний свідок подій⁵⁴.

Протягом декількох днів 2014 року українські військові знаходились поруч з територією однієї із ділянок підприємства, але на території вони не розташовувались. З дозволу директора користувались душем. В нічний час двоє військових охороняли територію підприємства та заходили в приміщення з метою обігріву.

Загальне фінансове становище КП «Попаснянський районний водоканал» залишається скрутним. Заборгованість перед енергопостачальним підприємством — «Луганським енергетичним об'єднанням» є причиною спроб відключення водоканалу від електропостачання, що, в свою чергу,

53 <http://www.golos.com.ua/rus/article/268605>

54 Інтерв'ю ДО-050

призводить до зупинення або зменшення обсягів водопостачання населенню⁵⁵.

Станом на 30.01.2018 року заборгованість водоканалу становила 170 мільйонів гривень⁵⁶. Заборгованість за спожиту електроенергію виникла, в тому числі, у зв'язку із заборгованістю споживачів з не підконтрольних українському уряду районів Луганщини.

В 2016 році через несплату Попаснянський водоканал був відключений від електропостачання. За допомогою МКЧХ вдалось вирішити цю проблему та продовжити постачання води. Зокрема, в жовтні 2016 року з метою недопущення гуманітарної катастрофи на території Луганщини, МКЧХ вирішив оплатити рахунки за електроенергію на загальну суму 700 тисяч доларів США⁵⁷.

Питання належного постачання води на територію ОРЛО та забезпечення стабільної роботи КП «Попаснянський районний водоканал» є предметом обговорення робочої підгрупи з соціально-економічних питань Тристоронньої контактної групи з мирного врегулювання ситуації на сході України (м. Мінськ)⁵⁸.

З метою погашення заборгованості ОРЛО за спожиту воду, в правовому полі України, в місті Северодонецьк Луганської області в 2016 році створено підприємство ТОВ «Джерело нового життя», яке здійснює розрахунки за водопостачання⁵⁹. З цим

підприємством Попаснянським водоканалом укладена угода про постачання, ведеться облік у точках розподілу води, і за переданий на територію ОРЛО обсяг, згідно із затвердженими національним регулятором тарифами, на розрахунковий рахунок Попаснянського водоканалу надходять гроші від юридичної особи ТОВ «Джерело нового життя»⁶⁰.

СММ ОБСЄ в Україні зі свого боку докладає зусиль щодо забезпечення водопостачання мешканців не підконтрольних уряду районів Луганщини. Зокрема, в звітах СММ ОБСЄ за 8 вересня 2017 року⁶¹, 9 жовтня 2017 року⁶², 9 січня 2018 року⁶³ повідомлялось, що на мості південніше підконтрольного уряду міста Щастя (20 кілометрів на північ від Луганська) спостерігачі здійснювали моніторинг і сприяли передачі грошових коштів з не підконтрольних урядові районів Луганської області до підконтрольних. Захід мав місце через наявність заборгованості за комунальні послуги з водопостачання. В звіті за 8 червня 2018 року⁶⁴ також повідомлялось, що команда місії сприяла передачі грошових коштів як оплати за водопостачання з не підконтрольних уряду районів Луганської області до підконтрольних.

На початок конфлікту Попаснянський водоканал був структурним підрозділом обласного КП «Луганськвода» з головним офісом в місті Луганськ. Заробітна плата працівникам водоканалу нараховувалась та виплачувалась головним офісом

55 <https://www.radiosvoboda.org/a/28840661.html>

56 <http://cxiid.info/v-leo-obyasnili-pochemu-v-centre-luganska-v-kranah-net-vody-n140588>

57 https://twitter.com/ICRC_ua/status/783664890099761152

58 <https://www.facebook.com/darka.olifer/posts/1151051078348326>

59 <https://www.facebook.com/darka.olifer/posts/1168614673258633>

60 <https://www.radiosvoboda.org/a/28985565.html>

61 <https://www.osce.org/uk/special-monitoring-mission-to-ukraine/338851>

62 <https://www.osce.org/uk/special-monitoring-mission-to-ukraine/348916>

63 <https://www.osce.org/uk/special-monitoring-mission-to-ukraine/365526>

64 <https://www.osce.org/ru/special-monitoring-mission-to-ukraine/384039>

підприємства. Після втрати контролю українською владою над Луганськом відбулось припинення виплат заробітної плати, що тривало декілька місяців 2014–2015 років.

«В той час сиділи без хліба, нам не платили заробітну плату, нічого не отримували, тільки Червоний Хрест продовольчі пайки привозив. Бігали під кулями, під снарядами без заробітної плати... Нам казали — їдьте в Луганськ, управління ваше там. А до чого тут Луганськ, коли ми працювали на території, підконтрольній Україні?», — пригадує співробітник водоканалу⁶⁵.

Після створення КП «Попаснянський районний водоканал» робітники структурного підрозділу «Луганськводи» були працевлаштовані на новому підприємстві. Багатомісячна заборгованість із заробітної плати робітникам залишилась непогашеною. Представники української влади, відвідуючи підприємство, обіцяли вирішити цю проблему, але ці обіцянки не були виконані.

«Одного разу приїжджав на той момент голова Луганської обласної державної адміністрації Геннадій Москаль і фотографувався біля воронки... Обіцяв виплатити нам заробітну плату зі своєї зарплати, але так нічим і не допоміг», — розповідає працівник водоканалу⁶⁶.

Постійне перебування в зоні можливих обстрілів, скрутне фінансове становище у зв'язку із непогашеною заборгованістю із заробітної плати негативно впливають на загальний психологічний стан працівників водоканалу:

«Тільки з кредиту (банку) приїхала, тому знервована. Вони кажуть, якби ви оплатили кредит тоді... Я їм кажу, що у мене не було чим платити, не платили заробітну плату. Якби не заборгованість, в мене не було б проблем з кредитом. У людей великі заборгованості зі сплати комунальних послуг... У нас жінка їздила лікуватись від стресу. Хіба так можна жити?»⁶⁷.

В результаті захоплення в жовтні 2014 року Кримської виробничої ділянки відокремленого підрозділу обласного КП «Компанія „Луганськвода“» збройними формуваннями т.зв. «ЛНР», мешканці села **Кримське Новоайдарського району Луганської області** (населення станом на 01.10.2014–1200 осіб), що знаходиться під контролем українського уряду та села Соکیلники Новоайдарського району Луганської області (населення станом на 01.10.2014–270 жителів), що знаходиться під контролем т.зв. «ЛНР», залишились без центрального водопостачання. Виробнича ділянка, на якій працювало 35 осіб, припинила свою діяльність. Захоплений об'єкт інфраструктури також постачав воду в не підконтрольні уряду населені пункти — селища Фрунзе, Весняне, міста Кіровськ та Стаханов.

З метою забезпечення населення Кримського водою за рахунок МКЧХ було

65 Інтерв'ю ЛО-050

66 Інтерв'ю ЛО-049

67 Інтерв'ю ЛО-051

збудовано 7 водяних свердловин (2 — з електричним насосом, 5 — з ручним).

З метою вирішення питання із забезпеченням населення водою ВЦА Кримського звернулась до КП «Попаснянський районний водоканал» щодо доцільності ремонту водопровідної мережі, на що отримала відповідь, що з огляду на тривалий час простою мережі без води, витрати на усунення витоків, пов'язаних із корозією, будуть значні, водопровідні мережі наразі є безхазайними, будь-які документи стосовно них відсутні, що не дає законної підстави витрачати на їх ремонт державні кошти.

Станом на березень 2018 року у селі Кримське 298 заселених домоволодінь та всього 598 мешканців. Існує потреба в 44 індивідуальних водних свердловинах (на кожне домоволодіння, в якому не має власної свердловини з урахуванням 3-х двоповерхових будинків).

За результатами наради, що відбулась 12 лютого 2018 року в Департаменті житлово-комунального господарства Луганської обласної ВЦА, прийнято рішення про недоцільність робіт з капітального ремонту системи водозабезпечення села Кримське. В зв'язку з чим було направлено листа до очільника області з інформацією стосовно домоволодінь, які потребують індивідуальні водні свердловини, та клопотанням сприяти у вирішенні питання водозабезпечення через міжнародну технічну допомогу.

В результаті обумовлених конфліктом дій постраждали також інші об'єкти інфраструктури, що забезпечують водопостачання та водовідвід в населених пунктах Луганщини.

Зокрема, свердловини центрального водопостачання села **Варварівка Кримського району** внаслідок пошкоджень потребували капітального ремонту на загальну кошторисну вартість 230 тисяч гривень.

Водопостачання міст Лисичанська, Новодружківська, Привілля Луганщини здійснює **Лисичанське комунальне спеціалізоване підприємство «Лисичанськводоканал»⁶⁸**. Внаслідок збройного конфлікту зазнали пошкоджень об'єкти водопостачання підприємства, що негативно вплинуло на стан забезпечення водою мешканців зазначених населених пунктів. Зокрема, постраждали вуличні водоводи та водоводи від свердловин до магістральних трубопроводів, будівлі та обладнання місцевих очисних споруд № 1 та № 4, 2 трансформатори Борівського водозабору, 9 заглибних насосів Білогорівського, Борівського, Воронівського водозаборів, магістральні водопроводи водопровідних насосних станцій «Білогорівська», «Лисичанська», селища Березове, будівлі водопровідних насосних станцій «Лісова Дача», «Суміщена», «Лисичанська», «ГТВ», адміністративна будівля та промислові майданчики по вулиці Жовтнева, 16 міста Лисичанська, обладнання свердловин № 3а, № 6, № 9а Воронівського водозабору.

Завдана майну підприємства воєнними діями сума прямих збитків становить 8,8 мільйонів гривень.

68 <http://lisvoda.com.ua/>

Електропостачання

Донецька область

Основною проблемою для сталої подачі електроенергії мешканцям прифронтових міст та селищ залишається ведення бойових дій на прилеглій території, що призводить до регулярних пошкоджень об'єктів інфраструктури, зокрема, електричних мереж. Часто через перебої з електрикою припиняється подача води цивільному населенню через тісний взаємозв'язок між системами накопичення та подачі води та системами електропостачання. Так, однією з причин призупинення роботи Донецької фільтрувальної станції є пошкодження ліній електропередач, що її живлять.

За інформацією Департаменту РБГП Донецької обласної ВЦА, починаючи з липня 2014 року станом на січень 2018 року в результаті воєнних дій було пошкоджено 79 повітряних ліній, 23 підстанції, 12 кабельних ліній, 8 кабельних ліній зв'язку, 4 комплектних розподільчих пристроїв закритого типу та інше обладнання, що перебуває на балансі ДП «Регіональні електричні мережі», відокремленого підрозділу «Північна електроенергетична система» ДП «Укренерго» та ПАТ «ДТЕК Донецькобленерго» на загальну суму 143148,59 тис. грн. (Таблиця 3).

Таблиця 3 — Перелік пошкоджених об'єктів електропостачання Донецької області, що обслуговуються ДП «Регіональні електричні мережі», ВП «Північна електроенергетична система» ДП «Укренерго», ПАТ «ДТЕК Донецькобленерго»

Назва населеного пункту	Назва пошкодженого/зруйнованого об'єкта	Форма власності (державна, комунальна, приватна)	Загальна сума руйнувань (починаючи з 2014 року), тис.грн.	у тому числі:	
				обсяг коштів, направлений на відновлення, тис.грн.	обсяг коштів, необхідний на відновлення, тис.грн.
ДП «Регіональні електричні мережі»					
м. Торецьк	17 ПЛ, 2 ЗРП, 8 КЛ, 4 КРПЗ, 5 ПС	державна	212.23354	77.52954	134.704
Шахтарський район (не підконтрольна наразі територія)	2 ПЛ	державна	1.761	1.761	
Бахмутський район (не підконтрольна наразі територія)	18 ПЛ, 3 КЛ, 2 ПС	державна	54.612	54.612	
м.Єнакієве (не підконтрольна наразі територія)	1 ПЛ, 1 ПС	державна	0.772	0.772	
Ясинуватський район	1 КЛ		0.36	0.36	
ВП «Північна електроенергетична система» ДП «Укренерго»					
Бахмутський район	2 ПЛ	державна	1308.59	1308.59	
м. Бахмут	6 ПЛ, 1 ПС, 2 КЛЗ	державна	57365.87791	2339.38291	55026.495
м. Покровськ	1 КЛЗ	державна	8.5	8.5	
м. Слов'янськ	1 КЛЗ, 6 ПЛ, 1 волоконнооптична лінія зв'язку	державна	1597.47	1597.47	
м. Торецьк	1 ПС, 4 КЛЗ,4ПЛ	державна	1812.85021	1406.65765	406.19256

Назва населеного пункту	Назва пошкодженого/зруйнованого об'єкта	Форма власності (державна, комунальна, приватна)	Загальна сума руйнувань (починаючи з 2014 року), тис.грн.	у тому числі:	
				обсяг коштів, направлений на відновлення, тис.грн.	обсяг коштів, необхідний на відновлення, тис.грн.
ПАТ «ДТЕК Донецькобленерго»					
м. Авдіївка	6 ПС, 1 ПЛ, 3 будівлі	приватна	43586,36737		43586,36737
Волноваський район	2 ПС, 2 ПЛ	приватна	33175		33175
Мар'їнський район	3 ПС, 1 ПЛ	приватна	2113		2113
Бахмутський район	1 ПС, 14 ПЛ, 1 будівля	приватна	265,72		265,72
м. Торецьк	5 ПЛ	приватна	400		400
м. Слов'янськ	5 ТП, 1 ТТП	приватна	56,98		56,98
м. Мар'їнка	1 ПЛ, 1 ПС, диспетчерська	приватна	1188,496		1188,496
ПЛ — повітряна лінія КЛ — кабельна лінія ЗРП — закритий розподільчий пристрій КРПЗ — комплектний розподільчий пристрій закритого типу КЛЗ — кабельна лінія зв'язку ПС — підстанція					

Слов'янська ТЕС

Фото пошкодження об'єктів Слов'янської ТЕС, надані ПАТ «Донбасенерго»

В період з 2 по 4 липня 2014 року в результаті боїв було сильно пошкоджено обладнання та технологічні приміщення Слов'янської теплоелектростанції (ТЕС), що виробляє електроенергію для багатьох населених пунктів північного регіону Донбасу. Електростанція належить ПАТ «Донбасенерго», її фактична потужність 880 МВт; об'єкт знаходиться на території Слов'янського району Донецької області в 15 км від Слов'янська та в 1,5 км від Миколаївки.

За інформацією ПАТ «Донбасенерго» в результаті бойових дій більше 342 одиниць основних засобів було пошкоджено або зруйновано. Через влучення снаряду було знищено блочний трансформатор енергоблоку № 7, резервний трансформатор власних потреб, автотрансформатор зв'язку; значних ушкоджень зазнали головні корпуси № 6 та 7, будівлі пілозаводу, інженерно-лабораторного та службового

корпусів, розподільчі пристрої, мазутні баки місткістю 2 тис. тон, трансформатор напруги, насосно-фільтрувальна станція. Сума завданої шкоди, що підтверджена результатами проведеної незалежної експертизи становить 202784, 688 тис. грн. В місці збройного ураження станом на 08.00 02.07.2014 року безпосередньо на виробництві знаходилося 1024 працівників підприємства. Наступного дня на робочих місцях було 56 робітників.

Руйнування призвели до повної зупинки роботи станції та неможливості забезпечення тепlopостачанням мешканців Миколаївки в осінньо-зимовий період. Внаслідок зупинки роботи Слов'янської ТЕС в період проведення АТО відбувалися тривалі відключення систем повітряних ліній живлення каналу Сіверський Донець-Донбас.

Підйом № 1	02.07.2014–12.07.2014	11 діб
Підйом № 1а	10.06.2014–17.09.2014	100 діб
Підйом № 2	01.07.2014–13.07.2014	13 діб
Підйом № 2а	17.05.2014–18.09.2014	124 доби

Протягом цього часу було припинено централізоване водопостачання до окремих населених пунктів Донецької області.

За інформацією прес-служби «Донбасенерго» в цей період під завалами житлових будинків або при спробі покинути місто загинули 5 працівників станції; 9 осіб, серед яких працівники станції і члени їх сімей, отримали поранення різного ступеня складності; у 55 співробітників станції зруйновано житло, в тому числі, у 23 — повністю⁶⁹.

Протягом липня-серпня 2014 року силами ДСНС України було проведено роботу з розмінування та очищення від вибухонебезпечних предметів території Слов'янської ТЕС. Було здійснено 100 % обстеження територій загальною площею 100,422 га, вилучено 159 вибухонебезпечних предметів.

Слов'янська ТЕС відновила свою роботу в березні 2015 року після 279 днів простою.

Миронівська ТЕС

В січні 2015 року неодноразово піддавалася обстрілам Миронівська ТЕС, що входить до складу ТОВ «ДТЕК Донецькобленерго». ТЕС була підключена до енергосистеми України і виробляла від 34 до 96 МВт електроенергії. Крім електрики, теплова електростанція з початком зимового опалювального сезону забезпечувала теплом селище Миронівське — 8500 жителів, школи, дитячий садок, лікарню⁷⁰.

Через січневі обстріли енергоустаткування Миронівської станції серйозно постраждало. Було пошкоджено блоковий

трансформатор, відключені 7 ліній електропередач, за якими ТЕС пов'язана з енергосистемою, пошкоджені будівлі: котельне відділення, машинний зал, паливна естакада, будівля головного щита управління, мазутонасосні станції, хімводоочищення, зруйновано будівлю прохідного пункту, пост охорони. Під час вибуху на прохідній було поранено дві людини. Через високі ризики для життя тільки 30 % персоналу Миронівської ТЕС виходили на роботу⁷¹.

Безперервні обстріли території Миронівської ТЕС у Донецькій області стали

69 <http://bit.ly/zN6QSHe>

70 <https://ukr.media/ukrain/223150/>

71 <https://www.obozrevatel.com/ukr/crime/36079-mironivskoi-tes-zupinyayut-cherez-bojovih-dij.htm>

причиною зупинки роботи теплової електростанції. За словами директора

з генерації електроенергії ДТЕК таке рішення було прийняте вимушено:

«Це дозволить як тільки припиняться бої відновити роботу енергоблоку, котла і дати людям світло і тепло. Миронівська ТЕС зможе відновити свою роботу тільки за умови повернення персоналу, який, рятуючись від обстрілів, покинув селище, а це стане можливим не раніше, ніж припиняться обстріли ТЕС і прилеглих селищ»⁷².

Вуглегірська ТЕС

Вуглегірська тепла електростанція — найпотужніша електростанція компанії ПАТ «Центренерго» і перший за величиною енергогенеруючий об'єкт на території Донецької області. Вуглегірська ТЕС розташована в місті Світлодарськ Донецької області, вона забезпечує електричною енергією найбільш промислово розвинені північно-східні регіони України. Проектна потужність Вуглегірської ТЕС становить 3600 МВт.

За період ведення воєнних дій Вуглегірська ТЕС неодноразово зазнавала обстрілів. Вперше це сталося 1 лютого 2015 року. Через влучення снаряду у відкритий розподільчий пристрій було пошкоджено два агрегати — трансформатор власних потреб енергоблоку № 1, і трансформатор блоку № 4, в результаті чого обидва блоки змушені були зупинити роботу.

В ніч на 27 липня 2015 року стався обстріл 1-го і 3-го енергоблоків ТЕС. Самі енергоблоки не постраждали, але була зруйнована підстанція, що належить «Центренерго». У прес-службі Донецької обласної ВЦА

підкреслили, що адміністрація розцінює обстріл ТЕС як умисне руйнування бойовиками інфраструктури, що забезпечує базові потреби людей⁷³. На період проведення відновлювальних робіт функціонування Вуглегірської ТЕС було вимушено призупинено.

Наслідки обстрілу Вуглегірської ТЕС 27 липня 2015 року⁷⁴

⁷² <https://ua.112.ua/suspilstvo/mironivska-tes-za-obstrilu-povnistyu-zupinena-dtek-181352.html>

⁷³ <https://www.rbc.ua/ukr/news/uglegorskaya-tes-ostanovlena-obstrela-storony-1437982147.html>

⁷⁴ <http://bit.ly/2PsL9o2>

17 серпня 2016 року в результаті потужних обстрілів було зруйновано резервуар питної води й пошкоджено лабораторію контролю очищення та контролю якості води теплоелектростанції. Військовослужбовці

української сторони СЦКК у присутності представників СММ ОБСЄ задокументували місця розривів боєприпасів 152 мм і наслідки руйнування інфраструктурних об'єктів⁷⁵.

Наслідки обстрілу Вуглегірської ТЕС 17 серпня 2016 року⁷⁶ ↑ ↓

За словами представників органів місцевого самоврядування Світлодарська з 2014 року по травень 2018 року місто залишалося без електроенергії п'ять разів. Всі випадки були в результаті обстрілів пошкодження внутрішньоміських мереж.

«На території міста всі високовольтні мережі проходять в кабелях під землею, тому великих пошкоджень не було. Специфіка міста така, що хоч в на його території і знаходиться Вуглегірська ТЕС, що виробляє електроенергію, але місто живиться від загальної системи подачі електроенергії. Для подачі в місто електрики доводилося тимчасово до закінчення ремонтних робіт, перемикається на подачу електроенергії від Вуглегірської ТЕС», — зазначають респонденти⁷⁷.

75 <https://ua.censor.net.ua/p402318>

76 Там же

77 Інтерв'ю ДО-063, ДО-064

За інформацією Департаменту РБГП Донецької обласної ВЦА станом на січень 2018 року на території Бахмутського району, де розташовані потужності Вуглегірської ТЕС, зокрема, в місті Світлодарську, смт Луганському та Миронівському, с. Семигір'ї, через обстріли в тому чи іншому ступені були пошкоджені: кабельні тунелі і канали до відкритого розподільчого пристрою, 7 повітряних ліній, компресорна, відкритий розподільний пристрій, 3 ошиновки,

теплиця, огорожа, 19 будівель, трансформатор, гараж, 3 трактори, автомобіль, фільтрувально-питний комплекс, 2 берегові насосні станції, міст, насосна, мазутонасосна, диспетчерський пункт, 2 під'їзні колії, свинарня, 2 корівника, кормоцех, 10 ялин, автостанція, басейн. На відновлювальні роботи було витрачено 45137,16 тис. грн. Наразі Вуглегірська ТЕС працює в плановому режимі.

Ситуація з енергопостачанням в смт Зайцевому

Більше року не було світла в прифронтовому селищі Зайцевому Бахмутського району Донецької області, поділеному лінією фронту навпіл. У Жованку, Бахмутку і Піски електроенергія подавалася з окупованої Горлівки. В червні 2016 року снарядами пошкодило електромережі та дві підстанції з обох боків від лінії зіткнення. Для проведення ремонтних робіт на електромережах, що пролягають вздовж лінії обстрілу, потрібен був повний режим тиші.

За інформацією представників ВЦА селища Зайцевого було кілька звернень з боку адміністрації і представників ДТЕК «Донецькобленерго» до СЦКК для допомоги в забезпеченні «режиму тиші» з метою відновлення пошкоджених мереж до осені 2016 року. Але представники так званої «ДНР» не погоджувалися на пропозиції про припинення бойових дій для проведення ремонтних робіт. Тому ДТЕК в кінці осені 2016 року було прийнято рішення про розробку проекту перепідключення на мережі з боку насосної станції КП «Вода Донбасу», де були резервні осередки. Лінія електропостачання за проектом повинна була пройти через Майорськ і далі через

поле (близько 1,5 км) до розподільної підстанції біля Жованки. На початку січня 2017 року працівниками ДТЕК були привезені стовпи для установки нової лінії біля КПВВ «Майорськ». Поле, через яке повинні були монтувати лінію, знаходиться під постійним обстрілом. Через те, що домовленостей про «режим тиші» знову не було досягнуто, роботи з відновлення електропостачання не велися 8 місяців.

Цивільні мешканці, що залишилися в селищі без газу та світла, виживали, як могли. Взимку опалювали оселі дровами та вугіллям, готували їжу на печах або за допомогою газових балонів, влітку розводили багаття. Без холодильників приготувану їжу намагалися зберігати в підвалах, які нерідко служили укриттям під час обстрілів. Не всім мешканцям по кишені купувати вугілля, тому люди, ризикуючи життям, ходили за дровами в найближчі лісопосадки, де існує небезпека натрапити на міни та розтяжки.

За словами місцевих жителів Жованки благодійні організації привезли їм п'ять електрогенераторів, які люди використовували

для підзарядок мобільних телефонів та ліхтариків⁷⁸. Волонтери також допомагали бензином, свічками.

Доведені до відчаю жителі селища збиралися перекривати дорогу Бахмут-Горлівка, щоб місцева влада їх почула.

«В той час голова ВЦА Зайцевого на автомобілі проїхав полями, де виявив існуючу стару лінію електропостачання в районі села Піски, що проходила до Жованки. Було запропоновано начальнику РЕМ м. Торецька і голові Бахмутської РДА виїхати на місце і розглянути можливість внести зміни в початковий проект, щоб провести лінію в обхід небезпечної зони для підключення до старої лінії біля села Піски. Протяжність лінії збільшувалася, але не значно; витрати залишалися незмінними. Після схвалення запропонованого варіанту з'явилася можливість установки розподільчої підстанції з віддаленістю 4 км від бойових дій, що дозволить в разі обстрілів зберігати поставку електроенергії в Жованку, Бахмутку і Піски», — згадують респонденти⁷⁹.

Протягом місяця всі роботи з прокладання нової автономної лінії електропередачі виключно для підконтрольної частини селища Зайцевого, в яку входять райони Бахмутка, Жованка та Піски, були завершені. 1 серпня 2017 року після тривалої відсутності в будинках місцевих жителів

нарешті з'явилося світло⁸⁰. На даний час в моменти обстрілів перебої з електроенергією виникають, але вони вирішуються в штатному режимі.

78 <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2017/08/31/7153645/>

79 Інтерв'ю ДО-043

80 <https://www.facebook.com/zhebrivskyi/posts/775041129345075>

Луганська область

Луганська ТЕС

Луганська ТЕС — це структурна одиниця ТОВ «ДТЕК Східенерго», потужністю 1360 МВт, що розташована в місті Щастя. З початку проведення АТО електростанція перебуває в епіцентрі бойових дій. Влітку 2014 року внаслідок обстрілів були пошкоджені високовольтні лінії електропередач, які пов'язували регіон з енергосистемою України. Через це майже 3 роки ТЕС працювала автономно, в режимі «енергоострова», забезпечуючи електроенергією населені пункти на півночі Луганської області та теплопостачанням місто Щастя. Іншого виробника електроенергії в регіоні немає. Підприємство працювало на межі своїх можливостей, персонал станції усвідомлював, що якщо зупиняється Луганська ТЕС, то без світла залишається все — лікарні, котельні, системи життєзабезпечення.

«Фактично ми працюємо без права на помилку. У разі аварійних, технологічних порушень на єдиній ТЕС, ніхто інший не зможе замінити мегавати потужності, які тимчасово не виробляє станція», — зазначає директор ДТЕК Луганська ТЕС Станіслав Валантир⁸¹.

17 вересня 2014 року через влучення снаряду в трансформатор, на станції почалася пожежа. ТЕС автоматично відключилася — «сіла на нуль». Зупинення роботи станції призвело до знеструмлення населених пунктів на півночі Луганської області. Без світла залишилися близько 1 млн жителів, а також 21 шахта, які отримують електроенергію від Луганської ТЕС⁸².

Прес-служба ДТЕК повідомляла, що триваючий обстріл і висока температура горіння масла не дозволяють членам добровільної пожежної дружини підійти до трансформатора для її гасіння. Також через обстріли не можуть приїхати пожежні підрозділи ДСНС⁸³.

Станом на 18 вересня було відновлено роботу двох блоків.

«Енергетики „ДТЕК“ Луганської ТЕС в найкоротші терміни відновили роботу двох блоків електростанцій... Енергетики переключили станцію на резервний трансформатор. Йде поступове підключення споживачів, запитані всі шахти, водоканали, відновлюється мобільний

81 <http://paralel-media.com.ua/p76250.html>

82 https://dt.ua/UKRAINE/luganska-tes-scho-bula-obstriylana-chastkovo-vidnovila-robotu-151413_.html

83 <http://bit.ly/2N6Mt7l>

зв'язок», — інформував керівник Антикризисного штабу «ДТЕК» Дмитро Сахарук⁸⁴.

За інформацією прес-служби прокуратури Луганської області було відкрито кримінальну справу за ч. 2 ст. 258 КК України (терористичний акт) за фактом артилерійського обстрілу території Луганської ТЕС в місті Щастя, через який було пошкоджено два трансформаторні пункту загальною вартістю понад 2 млн грн⁸⁵.

3 2 вересня ДТЕК Луганська ТЕС знаходилася під контролем бійців 80-ї аеромобільної бригади ЗСУ та батальйону «Айдар».

Зі свідчень респондентів — працівників Луганської ТЕС:

«Як тільки зайшли українські збройні сили, Луганська ТЕС одразу ж була взята в кільце. Були побудовані оборонні споруди, заїхала техніка, нас буквально прикривали і зверху, і з усіх боків, щоб електростанція залишилася на нашій українській території. Здійснювалося патрулювання на предмет виявлення диверсійних груп, контролювалися всі пересування. Робота станції — процес безперервний, треба було і вдень, і вночі знаходитися на території»⁸⁶.

«На станції знаходилися військові ЗСУ. Вони перебували там, щоб обороняти ТЕС, бо з води бойовикам можна було на неї зайти, а це стратегічний об'єкт. Станція знаходиться прямо на березі річки. Якби вона би перебувала далі, то військові не заходили на її територію, а розташувалися б навколо...»⁸⁷.

Але на той момент прес-служба ДТЕК виступила із заявою з проханням покинути військовослужбовців територію ТЕС.

«Необхідно терміново міняти спосіб захисту ТЕС. Станція не може служити укріпспорудою. Її можна захищати тільки зовні. Поки військові перебуватимуть на території ТЕС, буде зберігатися загроза її руйнування. З Луганської станції зробили другий Донецький аеропорт. Але тільки наслідки будуть значно серйознішими», — заявив керівник антикризисного штабу ДТЕК Дмитро Сахарук⁸⁸.

На початку жовтня при повторному обстрілі станції загорівся трансформатор блоку № 11, отримали поранення 5 енергетиків, які тільки приїхали на ТЕС, щоб заступити на зміну і 1 військовий.

84 https://zik.ua/news/2014/09/19/pislya_obstrilu_terorystamy_vidnovlyuie_robotu_luganska_tes_524841

85 https://www.gp.gov.ua/ua/reegions_news_detail.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=144394

86 Інтерв'ю ЛО-040

87 Інтерв'ю ЛО-034

88 https://lb.ua/economics/2014/10/10/282202_dtek_poprosil_aydar_uyti.html

«Двоє співробітників госпіталізовані. Один з них — начальник зміни паливно-транспортного цеху, людина яка керує роботою станції. Зараз ДТЕК Луганська ТЕС продовжує працювати у складі з енергоблоків і виробляє електроенергію 445 МВт для більш, ніж

1 млн жителів Луганської області. Тільки завдяки високому професіоналізму співробітників станції вдалося виконати найскладніші перемикання і не зупинити станцію вчора під час обстрілу і пожежі», — повідомляє прес-служба ДТЕК⁸⁹.

Пожежа на Луганській ТЕС в жовтні 2014 року⁹⁰ ↑ ↓

14 січня під час обстрілів бойовиками міста Щастя через влучення снаряду у двір приватного будинку загинув заступник головного інженера ДТЕК Луганської ТЕС Сергій Котляров, енергетик з 33-річним стажем роботи, який на той час знаходився на лікарняному.

З початку бойових дій Луганська ТЕС піддавалася обстрілам більше 80 разів, через що були пошкоджені будівлі, споруди, дороговартісне обладнання ТЕС, лінії електропередач⁹¹.

89 <http://bit.ly/2nTlJMt>

90 Фото зі сторінки Антона Ковалішина у соціальній мережі — <http://bit.ly/2N6wVAr>

91 <http://rebuild.scm.com.ua/ru/enterprise/luganskaya-tes/#tab-1-2-userb-ot-boevyh-dejstvij>

Під час дослідження було опитано 7 працівників Луганської ТЕС. Нижче наведені спогади деяких з них:

«...З жовтня 2014 року обстріли були регулярними — раз на тиждень, два рази на тиждень. В січні і лютому вони посилилися. На роботі нас залишалося всього троє, разом з начальником. Решта співробітників виїхали разом з сім'ями. Безпосередньо виходило на роботу дуже обмежена кількість працівників, тому що було небезпечно. Взимку 2015 року обстрілювали кожен день. А вже в березні стали менше, потім майже зовсім припинилися»⁹².

«...Нам було заборонено робити фото пошкоджень на станції. Безпосередньо в місце попадання ми боялися ходити, а робити фото здалеку — не видно було, що там обстріляли. Були сильні влучення в трансформатор 11-го блоку, електростанція на добу була відключена. Був також обстріляний навчальний корпус, в адміністративному були пошкоджені вікна — міна вибухнула поруч з будівлею. Також були влучення в хімцех, хімлабораторію, паливно-транспортний цех, в дах головного машзалу турбінного відділення. Практично на всій Луганській ТЕС не залишилося жодного цілого скла, все було побито вибуховими хвилями»⁹³.

«...Від того, яке це було пошкодження, були різні строки відновлення — від декількох годин до декількох днів, але не більше чотирьох діб. Робилося все, щоб запустити необхідне обладнання, щоб воно працювало. Коли станція вийшла з ладу у вересні, то в Щасті і по всій Луганській області не було світла цілу добу, і точно так само не було світла на тій території, окупованій. Кожен раз, коли не було світла у нас, то не було світла і в них. Якщо немає електроенергії, то, відповідно, немає і подачі води, тому що робота насосів залежить від електрики. Були моменти, коли перебивали і газові труби, отже не було газу; при влученнях в тепломережі населення залишалося без тепла.

Психологічно тоді всі мешканці Щастя дуже постраждали. Люди на той момент, приходячи додому, не ночували в квартирах, а спускалися в підвали. Наскільки я знаю, мої співробітники місяцями так жили. Було дуже страшно, люди стали всього боятися. Психологічні наслідки відчуваються і досі...»⁹⁴.

92 Інтерв'ю ЛО-034

93 Інтерв'ю ЛО-040

94 Інтерв'ю ЛО-061

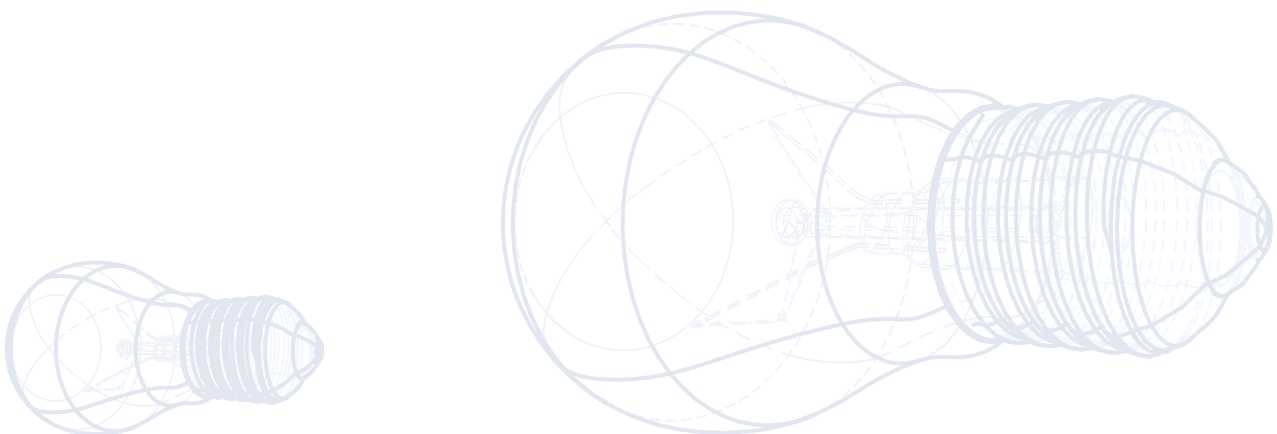
«...Вікна адміністративного корпусу виходять на Веселу гору (окупована територія — прим.авт.). Один раз обстрілювали ТЕС, ми були якраз біля вікна, і ми бачили, як стріляли саме з того боку, і потім міни розривалися на нашій території. Ми все це бачили. Був один раз мені телефонний дзвінок — люди, які живуть з того боку, казали, що стріляють з „Градів“ в бік Щастя. Ми потім чули цей обстріл...»⁹⁵.

Через майже три роки роботи в режимі «енергетичного острова» 25 квітня 2017 року Луганська ТЕС була під'єднана до української об'єднаної енергосистеми.

Окрім Луганської ТЕС на території Луганської області за інформацією ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» протягом 2014–2015 рр. було пошкоджено 13 підстанцій (Новоайдарський, Станично-Луганський, Попаснянський райони, м. Рубіжне, Лисичанськ), близько 250 повітряних ліній, обладнання, зокрема, трансформатори власних потреб, силові трансформатори, роз'єднувачі, масляні вимикачі, короткозамикачі тощо. Відновлення пошкоджених

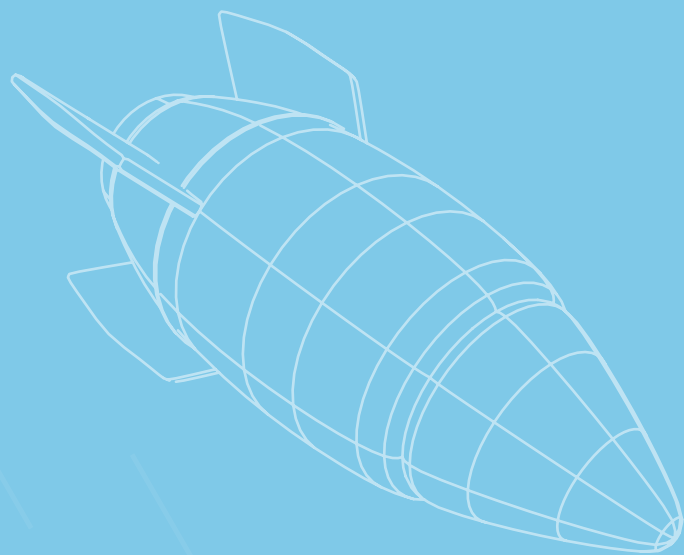
об'єктів відбувалося від декількох годин до декількох місяців. За словами електромонтера Попаснянського РЕМ, громадянина П. влітку 2014 року під час жорстких боїв через постійні обстріли та неможливість своєчасного ремонту на тривалий час були знеструмлені деякі населені пункти Попаснянського району, прилеглі до лінії розмежування.

«Як тільки обстріли припинилися, ремонтні роботи продовжилися і електропостачання було відновлене», — зазначає респондент⁹⁶.

95 Інтерв'ю ЛО-045

96 Інтерв'ю ЛО-052

Небезпечні умови праці для персоналу в зоні бойових дій

Оперативне подолання наслідків обстрілів майже завжди пов'язане з ризиком для життя та здоров'я працівників комунальних служб. Швидкість реагування та відважність часто є запорукою недопущення ще більших жертв. Під час моніторингового дослідження було проведено інтерв'ю зі слюсарем **Старобільського міжрайонного управління експлуатації газових приборів**, який обслуговує газове обладнання в селищі **Победа** Новоайдарського району на Луганщині. Респондент розповів про ситуацію, яка склалася в селищі під час обстрілу у вересні 2014 року.

«1 вересня українські воєнні, що дислокувалися поблизу селища, розповіли, що бойовики дали 72 години на те, щоб військові залишили своє місце розташування. Солдати попередили про це місцевих жителів та порадили негайно виїжджати з селища. Майже всі виїхали, а ті, хто залишився, ховалися в підвалах. 3 вересня близько 19:00 розпочався обстріл, як потім всі писали — з території Росії. Все гриміло навколо. Я одразу сів на мопед і поїхав до ГРП закривати газ. А потім в Олексіївку (сусіднє село — прим. авт.), де врізка на Победу. І там перекрив. Мені потім начальник управління дякував, що я вчасно опинився на місці. Якби не перекрив газ — невідомо, скільки б хат в селі згоріло...», — зазначає працівник⁹⁷.

Тиждень селище було без газу. Згодом приїхали працівники газового господарства та здійснивши огляд, заварили близько 43 отвірів на поверхні зовнішніх газопроводів, які утворилися через масований обстріл селища.

Ситуація, що була описана респондентом, знаходить своє підтвердження у відкритих джерелах⁹⁸.

На території, охопленій бойовими діями, не поодинокі випадки, коли люди виконують ремонтні роботи задля збереження сталого водо-, електро- та газопостачання в умовах підвищеної небезпеки.

Мешканці **села Павлопіль Донецької області** — одного з передмість Маріуполя, яке тривалий час знаходилося в «сірій» зоні, самоорганізувалися і зуміли самотужки налагодити постачання електроенергії й газу, створивши власний загін ремонтників-волонтерів. Про це пише інтернет-видання texty.org.ua⁹⁹.

На початку загін був створений як добровільна пожежна дружина, бо при загорянні будинків, пожежники до села не виїжджали. При пошкодженні ліній електропередач і газопостачання ремонтні бригади сюди також не поспішали. Згодом чоловіки почали самі ремонтувати пошкоджені після обстрілів комунікації.

«Як вдарять — так дроти і лягли, вода, відповідно, відключається відразу. Ми почали ремонтувати. Навіть вночі одразу виходимо, починаємо дивитися, що можна зробити. По газу теж так само призвичаїлися, пробита

97 Інтерв'ю ЛО-056

98 <http://informer.media/archives/31855>

99 http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/83267/Obrazyty_mig_kozhen_a_vratuvaty_nihto_jak

труба — з тракторних камер вирізаємо смуги та одразу бинтуємо», — розповідають мешканці.

Зазвичай в групі працює до 8 осіб, але в критичних ситуаціях, коли доводиться «латати газ», задіяно до 20 чоловіків. За словами ремонтників, вони завантажили в Інтернеті інструкцію по газорозподільній установці, і за її допомогою все робили самі:

«Там нічого складного немає, до речі. Найскладніше було в 2015 році: в день по чотири, по п'ять разів виїжджали на лінії. Зате наше село постійно зі світлом, водою і газом було! Всі дивувалися».

На звуки пострілів, кажуть чоловіки, вони давно вже не звертають уваги, бо звикли. Була ситуація, коли під час ремонту ліній електропередач, почався обстріл з окупованої території.

«На тому блокпосту, де я лінії на стовпі лагодив, були і воєнні, і представники ЗМІ. Як почався обстріл, солдати до себе в укриття побігли, журналісти посідали в свої автівки та поїхали, а нам діватися нікуди. Так ми на землю лягли, і будь, що буде...», — розповідає електрик.

Бригаді часто доводиться працювати в полі, що може бути небезпечно через можливе замінування.

«В таких випадках беремо мотузку та йдемо слід в слід. Я, як двічі дід, попереду, а хто батько-годувальник — той ззаду йде», — зазначає респондент.

Бригада тісно співпрацює з представниками моніторингової місії ОБСЄ. Товариство Червоного Хреста допомагає їм обладнанням: «кішками», поясами, спецодягом, кабелем.

За словами слюсаря **Світлодарської ремонтної ділянки Артемівського управління з газопостачання та газифікації** в 2015 році особливих правил безпеки ніхто не дотримувався — «подзвонили — треба їхати латати, і ми їхали»¹⁰⁰. Хоча ремонтні роботи переважно здійснювалися після обстрілів, були випадки, коли працівники газової служби були вимушені працювати поблизу бойових дій в умовах підвищеної небезпеки. Щоб забезпечити стале газопостачання доводилося в перервах між обстрілами ставити на труби тимчасові бандажі. Ремонтні роботи проводилися усіма підручними способами — накладали гумові «латки», замотували труби скотчем, забивали дерев'яними чопами. Нерідко ремонтна бригада виїжджала на місце аварії на пробитих осколками снарядів колесах.

Вже з 2016 року для проведення аварійно-відновлювальних робіт почали залучати вибухотехніків для розмінування місцевості, домовлятися через представників місії ОБСЄ про режим тиші тощо.

Обслуговування та підтримка функціонування об'єктів, що перебувають на балансі **КП «Компанія „Вода Донбасу“**, в умовах збройного конфлікту пов'язане з реальною небезпекою для працівників підприємства.

В липні 2015 року під обстріл в районі селища Шуми потрапив канал Сіверський Донець–Донбас. Незважаючи на досягнуті із сторонами конфлікту домовленості щодо «зеленого» коридору для працівників ремонтних бригад КП «Компанія „Вода Донбасу“», під час проведення ремонту каналу, працівники підприємства в районі селища Шуми потрапили під обстріл із стрілецької зброї. Під час обстрілу постраждали 3 одиниці техніки підприємства, серед працівників постраждалих немає.

17 квітня 2018 року працівники КП «Компанія „Вода Донбасу“» потрапили під вогонь, коли прямували з Донецької фільтрувальної станції у напрямку міста Ясинувата (не підконтрольний урядові, 16 км на північний схід від Донецька). На момент інциденту в автобусі було близько 30 працівників, автобус їхав у колоні разом з іншими транспортними засобами. В результаті обстрілу п'ятеро осіб було поранено, одна особа — у важкому стані¹⁰¹).

Автобус, що перевозив працівників, вже потрапляв під вогонь, рухаючись в напрямку ДФС в березні 2018 року. В результаті обстрілу зі стрілецької зброї постраждали вантажівка (у якій був один пасажир) і автобус (який перевозив 20 пасажирів). Незважаючи на численні пошкодження транспортних засобів, працівники, що знаходилися всередині, не постраждали¹⁰². За тиждень до цього по дорозі з Ясинуватої було обстріляна вантажівка, якою постачають пальне. Кілька куль влучили в кабінку, що змусило водія на певний час укритися під транспортним засобом. По закінченню нападу вантажівка змогла дійхати до станції¹⁰³.

Під час виконання службових завдань з початку бойових дій станом на квітень 2018 року загинуло 9 співробітників КП «Компанія „Вода Донбасу“», поранення дістали 19 працівників.

В смт Зайцевому Бахмутського району Донецької області, що знаходиться під частковим контролем української влади та збройних формувань т.зв. «ДНР», до січня 2018 року головна запірна арматура на випадок аварійної ситуації з водопостачанням знаходилась в 30 метрах від бойових позицій Збройних сил України, фактично на лінії зіткнення сторін. З мережами водопостачання селища, починаючи з весни 2017 року, трапилось декілька аварійних ситуацій, для усунення яких необхідно було перекривати головну запірну арматуру. Колишній голова ВЦА Зайцевого Володимир Вєсьолкін двічі особисто перекривав вентиль для забезпечення проведення ремонтних робіт. В червні 2017 року на бойовій позиції поруч із запірною арматурою від пострілу снайпера загинув військовослужбовець Збройних сил України. Після цього випадку представникам адміністрації Зайцевого було заборонено ризикувати життям та перекривати запірну арматуру. Через часті пориви водопроводу мали місце значні втрати води, які неможливо було усунути¹⁰⁴.

Зимою–весною 2015 року під час неодноразових обстрілів міста Попасна, що на Луганщині, виконання службових обов'язків для працівників **КП «Попаснянський районний водоканал»** становило особливу небезпеку. Підприємство забезпечує водопостачанням підконтрольні українському уряду населені пункти Попаснянського та Станично-Луганського районів

101 <https://hromadske.ua/posts/spivrobitnyky-donetskoi-filtruvalnoi-stantsii-potrapiyly-pid-obstrily-5-poranykh>

102 <https://www.osce.org/uk/special-monitoring-mission-to-ukraine/375349>

103 <https://www.osce.org/uk/special-monitoring-mission-to-ukraine/374758>

104 <http://xn-8oaug4b.xn--j1amh/prifrontovoe-zaytsevo-iz-vseh-blag-tsivilizatsii-est-tolko-elektrichestvo/>

Луганщини, а також непідконтрольні населені пункти Луганщини, зокрема, Первомайськ, Стаханов, Алчевськ. Під час обстрілів була зруйнована насосна станція, на якій завжди знаходиться черговий персонал.

«Багато чого забулось, але коли тут рвалося, то пам'ятаю до сих пір... Коли насосна працює, а ти бігаєш під кулями, і не в одну, а в чотири насосні, а перед очима від стрільби зрізає дерева. Освітлення не можна було включати, ліхтарики світили тільки під ноги, прикриваючи однією рукою, а взимку ліхтарики вставляли в рукав, щоб видно було тільки дорогу», — ділиться спогадами безпосередній учасник подій¹⁰⁵.

Працівники, які обслуговують водопровідні мережі вздовж лінії зіткнення сторін, вимушені працювати в умовах загрози життю та здоров'ю як безпосередньо внаслідок збройних нападів, так і через контакти з представниками збройних формувань.

Зокрема, опитані респонденти наводили приклад¹⁰⁶, коли бригада працівників у складі 4 осіб — 2 слюсарів, головного інженера та водія, одягнених в спеціальний одяг, а також супроводжуючого їх співробітника міліції, в робочий час їхала на ремонт об'єкту та була зупинена представниками українських збройних формувань. До працівників водоканалу та правоохоронця озброєними особами була застосована фізична сила, їх арештували, з мішками на голові відвезли

в місто Бахмут та звинуватили в диверсійній роботі. Після нетривалого перебування в Бахмуті в той же день затриманих осіб перевезли в Лисичанськ, де вночі відпустили. За цим фактом прокуратурою Попаснянського району Луганської області розслідується кримінальна справа. На час проведення дослідження результати кримінальної справи щодо незаконного затримання працівників водоканалу та робітника правоохоронного органу, завдання їм тілесних ушкоджень, невідомі.

Електромонтери **Попаснянського РЕМ ТОВ «ЛЕО»** розповідали, що в 2014 році, коли воєнна обстановка загострилася, на своїх робочих місцях залишилися працювати тільки робочі — монтери, водії, слюсарі, все керівництво виїхало з небезпечної зони.

«Коли відновлювали лінію в черговий раз, до нас прийшов головний інженер водоканалу і спитав: „А хто у вас зараз начальник?“. Ми відповідаємо, що ніхто, ми самі. Почули постріли, хтось приїхав на місце, побачив, що є пошкодження, подзвонив мені, другому, третьому, зібралися самі і поїхали. Як кури без півня...» — згадує респондент В¹⁰⁷.

В той час було складно з постачанням необхідних матеріалів. За словами респондентів нерідко були ситуації, коли для ремонту лінії працівники, що жили неподалік від місця події, приносили своє те чи інше обладнання¹⁰⁸. В 2015 році ситуація покращилася, окрім сприяння районної

¹⁰⁵ Інтерв'ю ДО-050

¹⁰⁶ Інтерв'ю ДО-049

¹⁰⁷ Інтерв'ю ЛО-053

¹⁰⁸ Інтерв'ю ЛО-052

адміністрації, допомогу надавали і гуманітарні організації.

На відновлення ліній робітники РЕМ виїжджали тільки після обстрілів. Але за свідченнями опитаних осіб були випадки, коли під час роботи на автовишці, було чутно гучний свист снарядів.

«Тоді ми зупиняли роботу та прислухалися, куди летить. Далеко впало — продовжували працювати, якщо десь поблизу падало, їхали звідтіля, бо ризиковано було ремонтувати», — зазначає опитаний працівник П¹⁰⁹.

Через те, що виробництво електроенергії є безперервним процесом, працівники **Луганської ТЕС**, яка неодноразово піддавалась обстрілам, були вимушені виконувати свої професійні обов'язки, ризикуючи своїм життям та здоров'ям.

В своїх свідченнях респонденти, співробітники станції, нерідко згадували обставини, в яких їм доводилося працювати, щоб забезпечити безперебійне постачання електроенергії:

«При обстрілі станції в вересні 2014 року, коли зайнявся трансформатор і була сильна пожежа, було пошкоджено дуже багато кабельної продукції, погоріли всі кабелі в траншеях. Два тижні ми тільки лазили по цих кабельних тунелях, шукали пошкоджені кабелі, відновлювали все, гасили

те, що не догоріло. День і ніч весь персонал працював на знос, були такі, що добу не йшли додому...»¹¹⁰.

«Евакуації як такої не було. Хто б відновлював все, що там зруйнувалося?! Треба було бути в курсі подій і швидко та оперативно відновлювати все, що було пошкоджено. Ми залишалися на своєму робочому посту завжди. Жителі, звичайно, ховалися в підвалах, а ми робоче місце не могли залишити, працювали по змінах, вахтовим методом, бо процес вироблення електроенергії тривав постійно. Як тільки припинявся черговий обстріл, одразу ж була дана команда на відновлення, і всі сили були кинуті, щоб швидше все відновити...»¹¹¹.

«Нас ніхто не примушував, самі ходили на роботу, розуміли, що людям потрібна електроенергія, що без світла життя не стане. Тому ми перебували безпосередньо на робочих місцях, виконували свої виробничі завдання, інструкції і нікуди не йшли під час обстрілів. Згодом, коли ми вже більш-менш пристосувалися до обстрілів, то знали вже певні місця, де нас не могли дістати осколки, що влучають в якісь об'єкти, тому ми там ховалися. Але знаходилися на робочих місцях»¹¹².

109 Інтерв'ю ЛО-052

110 Інтерв'ю ЛО-045

111 Інтерв'ю ЛО-061

112 Інтерв'ю ЛО-040

Небезпека для життя людей мала місце не тільки під час виконання безпосередніх робочих обов'язків на території ТЕС. Співробітники піддавалися обстрілам на шляху їх слідування з дому на роботу та навпаки.

За словами працівниці ТЕС, громадянки Д. протягом 2014–2015 років випадків, коли йдучи з роботи вона потрапляла під обстріл, було вдосталь.

«Мені до роботи йти три кілометри. Якраз посеред дороги почався обстріл, і я впала, щоб мене не зачепило осколками. Потім, коли з роботи йшла, в 50 метрах від того місця побачила воронку більше, ніж мій зріст.

Іншого разу ми з подругами потрапили під обстріл, коли йшли з роботи. Було темно, ми довго лежали в снігу, на нас сипалися осколки. Вже наступного дня ми побачили, що воронки від снарядів були зовсім поруч з тим місцем, де ми лежали. Ми дивом не постраждали. І таких випадків було достатньо. В той час ми не ходили в сукнях, одягали штани, щоб зручніше було лягти на землю і закрити голову руками. Це страшно. До сих пір не можу чути якісь гучні звуки. Виїжджаючи на мирну територію, гудіння літака викликає в мене почуття страху»¹¹³.

Неодноразово респонденти зазначали, що обстріл території станції починався саме в той момент, коли мінялися робочі зміни та люди йшли або додому або на роботу. За свідченнями колишнього старшого машиніста турбінного відділення Н. (чоловік вийшов на пенсію в 2015 році) під час чергового обстрілу снаряд ледве не влучив у вахтовий автобус, який віз близько 40 працівників зі зміни. Водій вчасно загальмував, звернув зі шляху, зупинився у відносно безпечному місці, а з настанням тиші поїхав далі. Якби не вміння водія, його досвід та зосередженість могла бути жахлива трагедія.

«Пристосувалися обстріли влаштовувати, коли йде перезмінка, тобто коли люди або йдуть на роботу або виходять з підприємства. Збройні Сили України були змушені застосовувати навіть загороджувальний вогонь, щоб люди могли пройти на автобусну зупинку і спокійно виїхати», — зазначає чоловік¹¹⁴.

«Ось як на зло вони вираховували, коли персонал йде додому, і в цей час починали обстрілювати. Ми йшли пішки, бо боялися сідати в автобус, щоб не потрапити в братську могилу. Довелося мені серед білого дня біля гаража, уздовж бетонної стіни на колінах повзти, бо через голову літали снаряди», — згадує жінка А., провідний інженер електричного цеху¹¹⁵.

¹¹³ Інтерв'ю ЛО-034

¹¹⁴ Інтерв'ю ЛО-040

¹¹⁵ Інтерв'ю ЛО-045

За словами респондентів з метою забезпечення заходів безпеки керівництвом Луганської ТЕС до грудня 2015 року було змінено графік роботи з 8-годинного на 12-годинний. Була прибрана зміна з 24.00 до 08.00, бо в той час ніч була однією з активних фаз обстрілу, і сам процес «перезмінки» був надто небезпечним.

За свою віддану працю співробітники Луганської ТЕС неодноразово були відзначені державними нагородами¹¹⁶. Як кажуть мешканці Щастя — ті, хто на війні бориться, безперечно, герої. Але ті цивільні особи, хто під обстрілами рятували життя міста і області, здійснювали по-справжньому героїчні вчинки, ризикуючи своїм життям та здоров'ям, гідні не меншої пошани та поваги.

Для забезпечення більш-менш безпечних умов праці під час проведення аварійно-відновлювальних робіт напрацьований алгоритм дій, який мають дотримуватися працівники підприємства, мережі та обладнання якого були пошкоджені та потребують ремонту:

1. Оформлення та подача заявки в СЦКК (до заявки додається карта місцевості, де планується виконувати роботи), яка розглядається протягом 10 днів.
2. Отримання відповідей (позитивних або негативних) від українського та російського СЦКК, а також від представників ОРДЛО.
3. Після отримання всіх необхідних узгоджень можливий виїзд персоналу спільно з військовими саперами, які будуть виконувати обстеження території на предмет виявлення вибухонебезпечних предметів.
4. Після завершення роботи саперів персонал може приступати до виконання робіт під пильним наглядом представників моніторингової місії ОБСЄ і СЦКК.
5. На інших ділянках, які не перебувають в безпосередній близькості від лінії розмежування, але на їх території мали місце бойові дії, а також перебували або перебувають бойові позиції, мінна безпека організовується за допомогою залучення саперів МНС. Дана процедура проходить в декілька етапів:
 - подача заявки в штаб АТО через райдержадміністрацію;
 - передача заявки в штаб АТО і в органи цивільно-військового співробітництва;
 - у разі позитивного розгляду заявки відповідальний керівник від саперів МНС зв'язується з відповідальним керівником від підприємства, яке подало заявку;
 - спільний виїзд робочого персоналу та саперів МНС на місце ремонтних робіт.

В поточній діяльності на підприємствах зі співробітниками постійно проводяться інструктажі з питань техногенної безпеки, розробляються пам'ятки для персоналу про дії у разі надзвичайних ситуацій військового та соціально-політичного характеру, організовуються навчання працівників діям при виявленні вибухонебезпечних предметів та практичні тренування з евакуації в захисні споруди цивільного захисту.

Рекомендації

Сторонам збройного конфлікту в окремих районах Донецької та Луганської областей:

- відмовитися від нападів або знищення, виведення або доводження до непридатності об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення;
- відмовитися від нападів на установи та споруди, що містять небезпечні сили. З метою полегшення розпізнавання об'єктів, що містять небезпечні сили, позначати їх спеціальним знаком у вигляді групи яскраво оранжевих кругів;
- під час проведення воєнних операцій проявляти постійну турботу про те, щоб зберігати цивільне населення та цивільні об'єкти, робити все практично можливе, щоб пересвідчитись в тому, що об'єкти нападу не є ні цивільними особами, ні цивільними об'єктами й не підлягають особливому захисту, а є воєнні об'єкти;
- вживати всіх необхідних запобіжних заходів при виборі засобів і методів нападу з тим, щоб уникнути випадкових втрат життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб та спричинення випадкової шкоди цивільним об'єктам. Відмовитись від застосування нападів невибіркового характеру і зброї невибіркової дії щодо об'єктів, які не використовуються у військових цілях;
- у випадках, коли обставини це дозволяють, робити ефективно завчасне попередження про напад, який може торкнутися цивільного населення;
- поважати власність об'єктів цивільної інфраструктури та не використовувати її у військових цілях. Не розміщувати особовий склад та військову техніку на їх території.

Органам української влади:

- запровадити заходи щодо зменшення ризиків отримання ушкодження персоналом об'єктів цивільної інфраструктури під час виконання своїх професійних обов'язків;
- запровадити систему соціальних гарантій та пільг для працівників об'єктів цивільної інфраструктури, що виконують свої професійні обов'язки в зоні проведення Операції об'єднаних сил;
- розслідувати усі випадки збройних нападів на об'єкти цивільної інфраструктури, а також інших порушень міжнародного гуманітарного права, вчинених проти них.

